

RAPORT Z WIZYTACJI

(ocena programowa)

***dokonanej w dniach 27-28 maja 2012 r.
na kierunku „prawo”
na poziomie jednolitych studiów magisterskich
realizowanych w formie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych
w Akademii Leona Koźmińskiego w Warszawie***

przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:

przewodniczący: prof. dr hab. Stanisław Wrzosek – członek PKA,

członkowie:

dr hab. Tadeusz Biernat – członek PKA,

dr Piotr Sitniewski – członek PKA,

Artur Gawryszewski – ekspert formalno – prawny,

Marcin Gołębiowski – przedstawiciel PSRP,

Milena Tarasiuk – obserwator studencki.

Krótką informacją o wizytacji

Polska Komisja Akredytacyjna po raz pierwszy oceniała jakość kształcenia na kierunku *prawo* prowadzonym na poziomie jednolitych studiów magisterskich w Akademii Leona Koźmińskiego w Warszawie.

Wizytacja została przeprowadzona z inicjatywy PKA.

Wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą. Raport Zespołu Oceniającego (ZO) został opracowany na podstawie przedłożonego przez Uczelnię raportu samooceny oraz przedstawionej w toku wizytacji dokumentacji, spotkań i rozmów przeprowadzonych z władzami Uczelni oraz Wydziału, pracownikami i studentami ocenianego kierunku, przeprowadzonych hospitacji zajęć oraz analizy wylosowanych prac dyplomowych i ich recenzji.

Władze Uczelni i Wydziału stworzyły bardzo dobre warunki do pracy Zespołu Oceniającego PKA.

Załącznik nr 1 Podstawa prawna wizytacji

Załącznik nr 2 Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego.

1. Koncepcja rozwoju ocenianego kierunku formułowana przez jednostkę*

Akademia Leona Koźmińskiego w Warszawie uzyskała uprawnienia do prowadzenia kształcenia na kierunku *prawo* na mocy decyzji z dnia 28 czerwca 2001 r. Kształcenie na tym kierunku studiów realizowane jest na poziomie jednolitych studiów magisterskich w formie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych. Kierunek ten prowadzony jest w Kolegium Prawa ALK.

Kolegium Prawa Akademii Leona Koźmińskiego w Warszawie ma określoną koncepcję rozwoju ocenianego kierunku w trzech etapach: *konstruowanie procesu kształcenia i jego realizacja z uwzględnieniem potrzeb rynku, ustabilizowanie kadry naukowo-dydaktycznej, dalszy rozwój badań naukowych oraz bardziej intensywna współpraca międzynarodowa*. Uczelnia przywiązuje bardzo dużą wagę do działalności naukowo-badawczej oferując przy tym istotne wsparcie organizacyjne i finansowe dla uruchomienia i prowadzenia badań i prac naukowych, empirycznych, a także związanych z nimi zadań, służących rozwojowi naukowemu. Utrzymanie systemu nagród finansowych za publikacje, stypendiów naukowych oraz finansowanie wyjazdów naukowo-badawczych pozwoli na dalsze prowadzenie badań naukowych przez pracowników naukowo-dydaktycznych oraz utrzymywanie tendencji wzrostowej. Plany na najbliższe lata obejmują w tej mierze intensyfikację badań, w szczególności w zakresie badań o zasięgu międzynarodowym. W tym celu ALK, wspólnie z 25 uczelniami partnerskimi z UE, wystąpiła m.in. w konkursie na granty w ramach programu LIFELONG LEARNING PROGRAMME prowadzonym przez Komisję Europejską z badaniami naukowymi pt. CHILDNET Childhood Law and Children Rights. Ponadto pracownicy naukowci Kolegium Prawa ALK występują w konkursach na granty w ramach Narodowego Centrum Nauki z zakresu różnych dziedzin prawa.

W jeszcze większym niż dotychczas zakresie Uczelnia chce prowadzić wymianę studentów (zwłaszcza w ramach programu Erasmus) oraz pracowników naukowo-dydaktycznych, zdobywać granty międzynarodowe i prowadzić badania z zagranicznymi uczelniami partnerskimi, organizując także konferencje międzynarodowe. Władze Uczelni poinformowały Zespół Oceniający, iż w tym celu Akademia Leona Koźmińskiego zamierza podpisać kolejne umowy bilateralne i zacieśnić współpracę z dotychczasowymi partnerami. Podjęte zostaną także prace nad utworzeniem szkoły prawa obcego. Uczelnia zamierza także nadal aktywnie uczestniczyć w stowarzyszeniach międzynarodowych – ELFA (European Law

Faculties Association) i ILSA (International Law Schools Association), a od niedawna także AIDA (Association Internationale de Droit des Assurances).

1) Ocena powiązania założonej koncepcji kształcenia na ocenianym kierunku z misją Uczelni oraz ze strategią jednostki.

Ocena stopnia różnorodności i innowacyjności oferty kształcenia oraz możliwości jej elastycznego kształtowania.

Misja Akademii Leona Koźmińskiego została określona w uchwale nr 5 – 2011/2012 Rady Powierniczej Akademii Leona Koźmińskiego z 16 I 2012 r. w spr. uchwalenia misji ALK. W § 1 określono misję Uczelni następująco: „Jako międzynarodowa uczelnia z siedzibą w centrum Europy, dbamy o najwyższą jakość kształcenia w dziedzinie etycznego biznesu, zarządzania, nauk społecznych i prawa. Łączymy teorię z praktyką. Prowadzimy badania, które w opinii środowisk naukowych, przyczyniają się do rozwoju polskiej i światowej nauki.” Do wyżej wskazanej misji nawiązuje koncepcja kształcenia na kierunku *prawo*. Zgodnie z tą koncepcją, kształcenie na kierunku *prawo* ma na celu zdobycie przez studentów wiedzy z zakresu dogmatycznych dyscyplin prawa (w szczególności z zakresu prawa i postępowania administracyjnego oraz sędowo-administracyjnego, prawa i postępowania cywilnego, prawa i postępowania karnego, prawa finansowego, prawa konstytucyjnego oraz prawa międzynarodowego i unijnego) uzupełnionej o podstawową wiedzę z zakresu ekonomii i zarządzania oraz psychologii i socjologii. Zgodnie z koncepcją kształcenia na kierunku *prawo*, wiedza ta ma być poparta znajomością języka obcego na poziomie B2 Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego Rady Europy łącznie z umiejętnością posługiwania się w tym języku terminologią z zakresu prawa i administracji. Nad aktualnością realizowanego programu kierunku *prawo* czuwa Międzynarodowa Rada Konsultacyjna Prawa, w skład której wchodzi przedstawiciele zagranicznych ośrodków akademickich oraz wybitni profesorowie prawa, a także doświadczeni praktycy. Uczelnia prowadzi działania o charakterze dydaktycznym i naukowym, które pozwolą absolwentom kierunku *prawo* sprostać wyzwaniom związanym z działalnością współczesnej struktury społecznej, państwowej i gospodarczej, czyli współczesnego świata opartego na multientralnym środowisku prawnym. Koncepcja kształcenia na omawianym kierunku, jak i formy prowadzenia na nim zajęć mają pozwolić absolwentom *prawa* zdobyć umiejętności i potrafić przyjmować postawy, które pozwalają funkcjonować we współczesnym świecie. W kształceniu na kierunku *prawo* realizowana jest określona w misji Uczelni idea realizowania wysokiej klasy badań i nauczania oraz łączenia praktyki i teorii.

Oceniając stopień powiązania założonej koncepcji kształcenia na kierunku *prawo* z misją i strategią Uczelni, należy stwierdzić, że Władze Uczelni dołożyły olbrzymich starań, aby skoordynować wynikające ze standardów przyjętych w ramach Procesu Bolońskiego wymagania z charakterem Uczelni. Pomimo, że Uczelnia uznawana jest za wiodącą w

dziedzinie nauk ekonomicznych, to kształcenie w dziedzinie nauk prawnych traktowane jest z równie dużą uwagą i troską. Kierunek *prawo* jest uznawany za jeden z istotnych elementów realizacji misji Uczelni. Oferta kształcenia na kierunku *prawo* jest różnorodna i stwarza absolwentom – zgodnie z przyjętą koncepcją kształcenia – możliwości osiągnięcia przewagi konkurencyjnej na polskim i międzynarodowym rynku pracy. Stworzenie tej możliwości wiąże się z dążeniem elastycznego kształtowania rozwoju koncepcji kierunku.

2) Ocena udziału zewnętrznych i wewnętrznych interesariuszy w procesie ustalania koncepcji kształcenia na ocenianym kierunku, poziomie i profilu studiów, w tym określenia celów i efektów kształcenia, oraz w procesie jej dostosowywania do zmieniających się potrzeb zewnętrznych i uwarunkowań wewnętrznych.

W pracach dotyczących ustalania koncepcji kształcenia na kierunku *prawo* na poziomie jednolitych studiów magisterskich, a także nad modyfikacją obecnie realizowanych planów studiów biorą udział interesariusze wewnętrzni, a także zewnętrzni. Pod uwagę wzięto w szczególności opinie studentów studiów prawniczych, przede wszystkim wynikające ze stanowiska samorządu studentów, ale także formułowane w ramach przeprowadzonych ankiet, badań czy rozmów. Również uwzględniono oceny samodzielnych pracowników naukowych, którzy wchodzi w skład Rady Programowej Kolegium Prawa. Również swój udział w tworzeniu koncepcji kształcenia miała Międzynarodowa Rada Konsultacyjna, która stanowi organ doradczy Rektora ALK, a w skład której wchodzi przedstawiciele zagranicznych ośrodków akademickich, wybitni profesorowie oraz doświadczeni praktycy.

Również w powyższych pracach istotne znaczenie miały opinie absolwentów Uczelni, którzy mogli poprzez rynek pracy zweryfikować i ustalić czy posiadana przez nich wiedza, umiejętności i inne kompetencje, zdobyte podczas studiów prawniczych, są adekwatne do potrzeb rynku i – w konsekwencji – czy przyjęta przez Akademię koncepcja kształcenia prawnika jest odpowiednia. W tym kontekście, jako bardzo cenne dla budowania koncepcji kształcenia okazały się także opinie praktyków oraz pracodawców, które w dużej mierze zwracały uwagę na elementy praktyczne wykształcenia prawniczego. Akademia Leona Koźmińskiego, będąc członkiem międzynarodowych organizacji zrzeszających ośrodki akademickie prowadzących studia prawnicze (*International Association of Law Schools – IALS* oraz *European Law Faculties Association – ELFA*), uwzględnia również w procesie tworzenia koncepcji kształcenia stanowiska wyrażane podczas zjazdów tych organizacji albo ujęte w podejmowanych uchwałach.

Ocena końcowa 1 kryterium ogólnego: wyróżniająco

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Koncepcja rozwoju kierunku *prawo* jest ściśle powiązana z misją oraz strategią Uczelni. Szczególnie **wysoko** należy ocenić realizację w ramach ocenianego kierunku

określonego w misji założenia realizacji wysokiej klasy badań i nauczania łączącego teorię i praktykę.

2) Należy **pozytywnie** ocenić działalność w zakresie włączania w proces kreowania koncepcji kształcenia na kierunku prawo interesariuszy zewnętrznych oraz wewnętrznych.

2. Spójność opracowanego i stosowanego w jednostce opisu zakładanych celów i efektów kształcenia dla ocenianego kierunku oraz system potwierdzający ich osiągnięcie

1) Ocena zgodności założonych celów oraz specyficznych i szczegółowych efektów kształcenia dla ocenianego kierunku, poziomu kwalifikacji i profilu kształcenia z Krajowymi Ramami Kwalifikacji

Cele ogólne i specyficzne efekty kształcenia zostały sformułowane w dokumentach dotyczących programów studiów, modyfikowanych pod wpływem zmieniających się zewnętrznych uwarunkowań prawnych, ale także wewnętrznych ustaleń i opinii postulujących ich modyfikację zgodnie z misją i strategią Uczelni. Charakterystyczne jest położenie nacisku z jednej strony na łączenie wysokiej jakości badań naukowych, a z drugiej strony na efekty kształcenia łączące teorię i praktykę. Podkreślić należy, że cele ogólne i specyficzne efekty kształcenia są oparte na ofercie interdyscyplinarnej strategii Uczelni, przy wykorzystaniu doświadczeń programowych i dydaktycznych z zakresu ekonomii i zarządzania. Wspomaga to rozwijanie umiejętności zawodowych studentów, co zwiększa ich przewagę konkurencyjną na polskim i międzynarodowym rynku pracy. Podkreślić należy, że sformułowanie misji i strategii oraz powiązanych z nią celów ogólnych i specyficznych jest prawidłowe i bardzo dobrze oddaje zmiany warunków zewnętrznych i wewnętrznych funkcjonowania Uczelni i jej kolegów.

Założone cele oraz specyficzne i szczegółowe efekty kształcenia dla ocenianego kierunku zostały doprecyzowane w sylwetce absolwenta. Absolwent studiów prawniczych ALK ma wiedzę ogólną z zakresu dogmatycznych dyscyplin prawa uzupełnioną o podstawową wiedzę z zakresu ekonomii i zarządzania oraz psychologii i socjologii. Ma również umiejętność rozumienia tekstów prawnych, posługiwania się regułami logicznego rozumowania, interpretowania przepisów prawnych, przygotowywania argumentacji prawniczych oraz praktycznego zastosowania zdobytej podczas studiów wiedzy teoretycznej z zachowaniem zasad etyki prawniczej. Zna język obcy na poziomie B2 Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego Rady Europy oraz posługuje się w tym języku terminologią z zakresu prawa i administracji. Posiada umiejętności retoryczne i erystyczne, sprawnie posługuje się prawniczymi systemami informatycznymi, ma umiejętność komunikowania się z otoczeniem (w tym z osobami nie będącymi specjalistami w dziedzinie prawa), potrafi samodzielnie uzupełniać wiedzę i umiejętności, poszerzone o wymiar interdyscyplinarny, a także odczuwa potrzebę dalszego specjalizowania się w wybranej dziedzinie prawa, na przykład poprzez podjęcie studiów trzeciego stopnia. Przyjęty w ALK

profil kształcenia przygotowuje do podjęcia wszystkich rodzajów aplikacji koniecznych do wykonywania zawodów prawniczych, a także do pełnienia funkcji w instytucjach lub organizacjach publicznych i niepublicznych (tak krajowych, jak i międzynarodowych), wymagających posiadania gruntownej wiedzy prawniczej.

Dokonując oceny efektów kształcenia (sylwetki absolwenta) odnosimy je do standardów kształcenia – zgodnie z aktualnie obowiązującym stanem prawnym (*porównanie założonych celów oraz specyficznych i szczegółowych efektów kształcenia dla ocenianego kierunku, poziomu kwalifikacji i profilu kształcenia z Krajowymi Ramami Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego będzie charakteryzowana w dalszej części raportu; kwestia ta będzie przedstawiona w końcowym fragmencie tego punktu i analizowana pod kątem stopnia zaawansowania wdrożenia rozwiązań wymaganych od 1 października 2012 roku*)

Sylwetka absolwenta – i związane z nią efekty kształcenia przedstawione w koncepcji kształcenia wizytowanej jednostki – zestawiona z wymaganiami określonymi w standardach zawartych w Załączniku nr 85 do rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 lipca 2007 r. w sprawie standardów kształcenia dla poszczególnych kierunków oraz poziomów kształcenia, a także trybu tworzenia i warunków, jakie musi spełniać uczelnia, by prowadzić studia międzykierunkowe oraz makrokierunki (Dz. U. Nr 164, poz. 1166 z późn. zm.) – w pełni spełnia wymagane kryteria.

Wprawdzie w opisanej sylwetce absolwenta nie przedstawiono zawartych w standardach umiejętności „występowania w roli negocjatora albo mediatora w sytuacjach, w których prawo obowiązujące wskazuje mediację jako zalecany sposób rozstrzygania sporów prawnych”, ale w szczegółowych i specyficznych efektach kształcenia, ten element również występuje. W sylabusie przedmiotu „Prawo sądownictwa polubownego” wyznaczono cel, którym jest zapoznanie studentów z odrębnościami krajowych i zagranicznych regulacji prawnych sądownictwa polubownego. Nabyta wiedza dotyczy zasad i sposobów funkcjonowania sądownictwa polubownego, środków ochrony prawnej przysługujących od wyroków lub innych orzeczeń sądów polubownych. Jest to również przygotowanie do pełnienia funkcji arbitra lub występowanie w charakterze pełnomocnika strony w postępowaniu polubownym.

Przedstawiona sylwetka absolwenta zawiera również dodatkowe elementy. Położenie nacisku na kształcenie z zakresu innych dyscyplin naukowych, tj. z finansów i rachunkowości, zarządzania oraz finansów i bankowości, w ramach oferty przedmiotów fakultatywnych wzbogaca sylwetkę absolwenta. Dzięki temu absolwenci *prawa* uzyskują przygotowanie także do pracy jako doradcy, konsultanci, eksperci i partnerzy biznesmeni, menedżera, finansisty w sferze gospodarczej w Polsce i w otoczeniu międzynarodowym.

Warunkiem osiągnięcia, przedstawionych wyżej, ogólnych i specyficznych efektów kształcenia jest realizacja celów kształcenia. Zostały one przedstawione w sylabusach

przedmiotów, a także tabelarycznie, w obszernym, bo liczącym 215 stron załączniku nr 1.2. do raportu samooceny.

Przedstawienie szczegółowych i specyficznych efektów kształcenia jest jasne i pozwala na dokonanie jednoznacznej oceny. Przykładem może być sylabus z przedmiotu „Wstęp do prawoznawstwa”, w którym wyraźnie określono specyficzny cel przedmiotu, tj. poznanie podstawowej aparatury, podstawowych tez nauk prawnych i podstaw warsztatu pracy prawnika. Efekt – umiejętność patrzenia na rzeczywistość tak jak prawnik i opisywania faktów i norm w języku prawniczym. Zakres wiedzy – między innymi znajomość i rozumienie siatki pojęciowej prawoznawstwa, funkcje prawa, zasady tworzenia prawa, obowiązywanie prawa, źródła prawa, różnice między poszczególnymi dogmatykami prawa, zasady stosowania prawa, zasady wykładni prawa. Umiejętności – polegają na konstrukcji prostych norm prawnych, pisaniu prostych przepisów prawnych, interpretowaniu prostych przepisów prawnych i stosowaniu reguł wykładni oraz wnioskowań prawniczych w rozumowaniach

Podkreślenia wymagają dwa aspekty. Pierwszy o charakterze formalnym. Konstrukcja i opis celów kształcenia oraz szczegółowych i specyficznych efektów kształcenia jest bardzo precyzyjna, szczegółowa i odpowiada potrzebom wymaganych zmian wprowadzanych od najbliższego roku akademickiego, w związku z Krajowymi Ramami Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego. Drugi, o charakterze merytorycznym. Jak wskazuje charakterystyka wybranego sylabusu, np. przedmiotu „Warsztaty prawnicze”, realizuje się program poszerzający wiedzę studenta, poza ten zakres, który jest wymagany standardami. Jest to wiedza o regułach naboru na aplikacje prawnicze, zasadach wykonywania zawodów prawniczych, zasadach etyki i narzędziach i metodyce pracy poszczególnych profesji prawniczych w Polsce i Unii Europejskiej; o funkcjonowaniu organów wymiaru sprawiedliwości, o roli biegłego w postępowaniu sądowym i roli kuratora sądowego w realizacji zadań związanych z wykonywaniem orzeczeń sądowych; o strukturze Krajowego Rejestru Sądowego oraz zasadach postępowania rejestrowego; o odrębnościach postępowania wieczystoksięgowego i zasadach uzyskiwania informacji z Centralnej Informacji Książ Wieczystych. Jest to również możliwość poszerzenia umiejętności o umiejętność pisania prostych pism procesowych, zachowania na sali sądowej, udzielania prostych porad prawnych, sporządzania projektów prostych umów, uzyskiwania informacji z KRS i CIKW, a także nabycia kompetencji do pracy w grupie i współpracy; doskonalenie zdolności przywódczych, publicznych wystąpień, rozwoju postaw etycznych, motywacji do poszerzania wiedzy i śledzenia bieżących zmian legislacyjnych.

Wprowadzenie katalogu przedmiotów kładących nacisk na kształcenie praktyczne, które w znacznym stopniu stanowią o oryginalnym wymiarze kształcenia, pozwala na realizację ogólnych celów kształcenia, które zostały określone jako rozwijanie umiejętności zawodowych studentów. W gronie tych przedmiotów można wymienić: „Moot Court”, międzynarodowy konkurs polegający na udziale przez studentów w symulacji rozprawy przed międzynarodową instytucją (np. Międzynarodowym Trybunałem Sprawiedliwości,

WTO, Trybunałem sprawiedliwości UE) . Celem zajęć jest przygotowanie studentów do wzięcia udziału w symulacji poprzez opracowanie przypadku oraz przeprowadzenie tejże symulacji. Kolejnymi są: „Street Law”, którego celem jest przekazanie studentom wiedzy dotyczącej prowadzenia warsztatów dla uczniów poświęconych różnym instytucjom prawnym; „Warsztaty prasowe” – zapoznanie studentów z zasadami i technikami przygotowania informacji prasowych, krótkich artykułów, wypowiedzi, wywiadów, zaprezentowanie współczesnych technik zdobywania informacji; „Symulacja rozprawy sądowej” – celem przedmiotu jest zapoznanie uczestników z praktycznymi aspektami funkcjonowania polskiego wymiaru sprawiedliwości w postępowaniu karnym oraz cywilnym.

Proces kształcenia uzupełniony jest o obowiązkowe praktyki zawodowe, które pozwalają studentom uzyskać wiedzę o działaniu wymiaru sprawiedliwości i innych organów władzy publicznej, a także innych instytucji czy podmiotów gospodarczych, których działalność związana jest ze stanowieniem lub stosowaniem prawa. Praktyki zawodowe mogą także odbywać się w kancelariach adwokackich, radcowskich, komorniczych czy notarialnych. Podczas praktyk studenci mają możliwość poszerzenia zakresu swojej wiedzy oraz zdobycia umiejętności praktycznego jej wykorzystania, a także pracy w grupie czy wzmocnienia umiejętności komunikacji interpersonalnej. Jest to kompleksowe uzupełnienie możliwości osiągnięcia efektów kształcenia w zakresie wiedzy o strukturze organizacyjnej organu władzy publicznej, innej instytucji publicznej czy uczestnikach obrotu prawnego. Student pozna rodzaje relacji, jakie istnieją między organami władzy, instytucjami publicznymi czy podmiotami prywatnymi; pozna kompetencje poszczególnych organów czy instytucji oraz uprawnienia czy obowiązki uczestników obrotu we wzajemnych relacjach albo w relacjach z organami władzy czy instytucjami; nabędzie wiedzę na temat sposobów pozyskiwania, przetwarzania i gromadzenia danych wykorzystywanych w działalności organu, instytucji czy podmiotu prywatnego. W przedstawionym sylabusie praktyk wskazano na nabycie umiejętności wykonania typowej czynności związanej z działalnością podmiotu, w którym odbywa praktykę (wykonuje pracę zawodową czy uczestniczy w Studenckiej Poradni Prawnej), w tym interpretacji i stosowania prawa. Równocześnie podkreślono możliwość nabycia kompetencji pracy w grupie, uczestniczenia w relacjach z innymi podmiotami, a także organami władzy czy instytucjami publicznymi

Praktyki zawodowe trwają co najmniej 3 tygodnie. Student odbywa je w semestrze letnim podczas przerwy wakacyjnej albo jako praktykę śródroczną (w każdym wypadku w wymiarze co najmniej 120 godzin). Praktyka może zostać również zaliczona, na wniosek studenta, poprzez pracę w Studenckiej Poradni Prawnej połączoną z udziałem w seminariach klinicznych albo przez pracę zawodową, jeżeli tylko wykonywana praca wymaga wiedzy prawniczej i pozwala zdobyć umiejętności wykorzystania takiej wiedzy w praktyce, tj. jeżeli praca zawodowa zapewnia osiągnięcie takich samych efektów, jak praktyka. Student zobowiązany jest uzyskać zaliczenie praktyki najpóźniej do końca IX semestru studiów.

Wnikliwa analiza, zarówno sylabusów jak i zbiorczego przedstawienia celów i efektów kształcenia pozwala na sformułowanie jednoznacznej opinii na temat spójności i adekwatności systemu. **Realizacja celów kształcenia oraz szczegółowych efektów kształcenia w pełni umożliwia realizację ogólnych i specyficznych efektów kształcenia**

Opis założonych efektów kształcenia jest dostępny na stronie internetowej Uczelni. Niezależnie od tego, jak wynika z rozmów przeprowadzonych z pracownikami, są one przedstawiane studentom w chwili rozpoczęcia zajęć.

2) Ocena czy efekty kształcenia są sformułowane w sposób zrozumiały i pozwalający na opracowanie przejrzystego systemu ich weryfikacji.

Strukturę i treści sylabusów należy ocenić zdecydowanie pozytywnie. Uwzględniają one zasadniczo wszystkie treści nauczania w grupie przedmiotów podstawowych i kierunkowych. Pozostałe sylabusy również adekwatnie ujmują odpowiednie treści nauczania. Zalecana literatura obejmuje reprezentatywne i najnowsze opracowania podręcznikowe. Sylabusy zawierają bardzo rozbudowany i precyzyjny opis efektów kształcenia w postaci wiedzy, umiejętności oraz kompetencji personalnych i społecznych. W sylabusach formalnie zostały wyróżnione rubryki dotyczące efektów kształcenia z zaznaczonym podziałem: wiedza, umiejętności, kompetencje personalne i społeczne. **Generalnie, efekty kształcenia są sformułowane w sposób zrozumiały i pozwalający na opracowanie przejrzystego sposobu ich weryfikacji.**

Wdrażanie nowego programu. Przygotowanie do wprowadzenia KRK

Analiza spójności opracowanego w jednostce opisu zakładanych celów i efektów kształcenia dla ocenianego kierunku oraz systemu potwierdzającego ich osiągnięcie nie byłaby pełna, gdyby pominięto stan przygotowania do wprowadzenia Krajowych Ram Kwalifikacji (KRK). Na lata 2012/2013 w ALK przygotowano program kształcenia dla kierunku *prawo* z uwzględnieniem stanu prawnego, który będzie obowiązywał od 1 października 2012 roku i uwzględniał wszystkie wymagania związane z KRK. Projekt programu przygotowany przez władze Kolegium Prawa został przedstawiony Radzie Programowej do spraw Studiów Prawniczych. Rada pozytywnie zaopiniowała projekt, który został przyjęty Uchwałą Senatu nr 158 – 2011/2012 z dnia 24 maja 2012.

Uwzględniając fakt, że kierunek *prawo* przyporządkowany został obszarowi kształcenia w zakresie nauk społecznych oraz wskazanie efektów kształcenia w obszarze kształcenia z zakresu nauk społecznych zawartych w załączniku nr 2 do Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 listopada 2011 r. w sprawie Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego, przedstawiono oryginalny, zgodny z koncepcją kształcenia projekt. Efekty kształcenia dla kierunku *prawo* odniesione zostały głównie do dziedziny nauki prawne (do dyscyplin prawo i nauk o administracji) i do dziedziny nauk ekonomicznych (do dyscyplin ekonomia i nauki o zarządzaniu). Podkreślić należy, że przy braku opublikowanych wzorcowych efektów kształcenia odpowiadających kierunkowi *prawo* opracowana w Uczelni

koncepcja kształcenia oraz ogólne cele i efekty kształcenia dla poszczególnych przedmiotów tego kierunku studiów w trzech zakresach – wiedza, umiejętności i kompetencje społeczne – są spójne i odpowiadają wymaganiom określonym w rozporządzeniu MNiSW z 2 XI 2011 r. w spr. KRK dla Szkolnictwa Wyższego. Wspomniane efekty ogólne zostały uwzględnione w prawidłowy sposób przy określaniu efektów szczegółowych dla poszczególnych przedmiotów, które zostały wskazane w sylabusach i nawiązują do przyjętej koncepcji kształcenia, którą Uczelnia będzie realizować.

Główne elementy programu i ogólne cele kształcenia na kierunku *prawo* w Akademii Leona Koźmińskiego oparte są na trzech głównych założeniach: 1) wiedza i praktyka, 2) interdyscyplinarność oraz 3) możliwość realizowania procesu kształcenia za granicą. Program oparty jest o przedmioty z zakresu nauk dogmatyczno-prawnych, jak i teoretyczno-prawnych, które pozwolą studentowi osiągnąć przewidywane dla kierunku efekty kształcenia w zakresie wiedzy, zwłaszcza dotyczącej poszczególnych gałęzi prawa, struktury i kompetencji organów władzy oraz stosunków w ramach organizacji międzynarodowych. Szereg przedmiotów (w tym przede wszystkim ćwiczenia) jest zorientowanych na praktykę i ma umożliwić studentowi uzyskanie praktycznych umiejętności interpretowania i stosowania prawa. W tę strategię wpisują się także praktyka oraz – zaprojektowany specjalnie z myślą o potrzebie przygotowania studentów do egzaminów konkursowych na aplikacje prawnicze – cykl zajęć *Warsztat dla przyszłych aplikantów*.

Program studiów prawniczych zakłada także uzyskanie wiedzy i umiejętności w zakresie nauk innych niż prawo (w tym przede wszystkim nauk o zarządzaniu i ekonomii). Interdyscyplinarny program kształcenia ma w założeniu lepiej przygotować studentów do wykonywania zawodów *stricto* prawniczych w otoczeniu biznesowym, jak i zawodów biznesowych, wykonywanych przy wykorzystaniu wiedzy i umiejętności prawniczych. Z istoty program ten ma więc budować przewagę absolwentów studiów prawniczych w Akademii Leona Koźmińskiego na rynku pracy. Akademia Leona Koźmińskiego stwarza studentom *prawa* możliwość zdobywania wiedzy i wymiany doświadczeń w relacjach międzynarodowych przez odbywanie jednego semestru studiów za granicą: w ramach programu Erasmus albo umowy dwustronnej.

Charakterystyka efektów kształcenia dla kierunku *prawo* (profil akademicki) została przedstawiona tabelarycznie przez wskazanie odniesień efektów kierunkowych do efektów obszarowych. We wszystkich aspektach –wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych – kierunkowe efekty kształcenia dla jednolitych studiów magisterskich profil akademicki są relewantne do określonych w przepisach efektów kształcenia w obszarze kształcenia w zakresie nauk społecznych dla studiów drugiego stopnia oraz efektami kształcenia dla kierunku prawo – profil akademicki, zawartymi w Załączniku nr 5 do Uchwały Senatu ALK nr 149 – 2011/2012 z dnia 26 kwietnia 2012 r. w sprawie efektów kształcenia dla kierunków studiów wyższych realizowanych w Akademii Leona Koźmińskiego. Opracowano również i przyjęto macierz efektów kształcenia w odniesieniu do realizowanych przedmiotów w

zakresie wiedza, umiejętności i kompetencje społeczne oraz macierz efektów kierunkowych w odniesieniu do form realizacji kształcenia.

Została również opracowana i przyjęta charakterystyka stosowanych metod dydaktycznych na kierunku prawo, mających na celu uzyskanie zakładanych efektów kształcenia. Zgodnie z nią, w celu osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia prowadzone są wykłady, ćwiczenia, konwersatoria, seminaria oraz praktyki. W zależności od tematyki zajęć oraz aktywności słuchaczy wykład może przybierać formę wykładu problemowego, syntetyzującego, analitycznego, tradycyjnego lub pogadanki. W ramach wszystkich form zajęć stosuje się także metody aktywizujące, w tym przede wszystkim: metodę sokratejską, prezentacje, analizę dokumentów, analizę orzecznictwa, gry symulacyjne, debaty, dyskusje, burze mózgów, analizę SWOT, rozwiązywanie przypadków, prace pisemne – pisma procesowe, umowy (w tym także grupowe), referaty, metody ekspozycyjne. Obszerny załącznik zawiera program i sylabusy przedmiotów, a także wskazane wyżej tabele. Całość została przygotowana bardzo dobrze od strony formalnej.

Stopień przygotowania do wdrożenia nowych rozwiązań odpowiadających wymogom zawartym w aktualnych regulacjach prawnych jest poprawny. Z punktu widzenia merytorycznego program i sylabusy przedmiotów nie podlegają ocenie, niemniej jednak warto zauważyć, że w stosunku do aktualnie realizowanego programu w niektórych przypadkach występują zmiany nie zawsze uzasadnione. Jeśli Uczelnia deklaruje realizację profilu akademickiego, to realizacja przedmiotów takich jak „Wstęp do prawoznawstwa”, „Logika prawnicza” w wymiarze 30 godzin wykładów, bez ćwiczeń jest trudna do obronienia i stanowi regres w stosunku do realizowanego dotychczas dobrego programu.

3) Analiza i ocena systemu weryfikacji efektów kształcenia

System weryfikacji efektów kształcenia jest elastyczny i zróżnicowany. Regulamin studiów Akademii Leona Koźmińskiego (tekst jednolity sporządzony na podstawie uchwały nr 80-2009/2010 Senatu Akademii Leona Koźmińskiego z dnia 18 marca 2010 r.) w § 5 ust. 2 pkt. 5, stwierdza jedynie, że: Plan studiów określa przedmioty, egzaminy i zaliczenia obowiązujące w trakcie studiów oraz zawiera ustalenia dotyczące sposobu realizacji i form zaliczenia przedmiotów, a w § 7 ust. 2 stwierdza „Warunki przeprowadzania sprawdzianów wiedzy i umiejętności (zaliczeń przedmiotów i egzaminów) z zajęć dydaktycznych prowadzonych w języku obcym określają sylabusy poszczególnych przedmiotów”. Elementy standaryzacji systemu zostały przedstawione w załączniku nr 15 do zarządzenia nr 19 – 2011/2013 Rektora ALK z dnia 08. 12. 2011 r. w sprawie systemu jakości na studiach wyższych w ALK, w którym przedstawiono ogólne wytyczne: Zasady oceniania studentów. Również znalazło to swoje odzwierciedlenie w dokumencie stanowiącym załącznik nr 5 do Uchwały Senatu nr 158 – 2011/2012 z dnia 24 maja 2012 Plan studiów stacjonarnych studia jednolite magisterskie, kierunek: prawo, rok akademicki 2012/2013 (rok I), rok akademicki 2013/2014 (rok II), rok akademicki 2014/2015 (rok III) rok akademicki 2015/2016 (rok IV) rok akademicki 2016/2017 (rok V). W celu weryfikacji efektów kształcenia stosowane są

następujące metody: egzamin ustny, egzamin pisemny (przy czym zasadą jest, że nie może on polegać jedynie na rozwiązaniu testu – zawsze pytaniom testowym towarzyszą pytania otwarte bądź kazusy, przy czym w uzasadnionych przypadkach egzamin może być oparty o formułę *open book*), sporządzanie projektów (w tym w grupach), prezentacje, prace pisemne (indywidualne lub grupowe) aktywność w czasie zajęć lub popisy retoryczne i udział w dyskusjach. Praktycznie zasady weryfikacji efektów kształcenia, jak wynika z przywołanych wyżej ogólnych wytycznych zasad oceniania studentów oraz informacji przekazanych przez władze wizytowanej jednostki, są ustalane przez pracowników w ramach katedr odpowiedzialnych za realizację poszczególnych przedmiotów i formalnie przedstawiane w sylabusach przedmiotów. Zasady weryfikacji efektów kształcenia we wszystkich sylabusach zostały ustalone bardzo precyzyjnie, zgodnie z przyjętym kluczem. Zostały w nim określone: forma sprawdzianu, czas trwania, procentowy wpływ na ogólną ocenę oraz to, który z elementów odnosi się do weryfikacji konkretnego efektu kształcenia. Przykładowo, w sylabusie z przedmiotu „prawo pracy” zastosowano formę sprawdzianu w postaci pisemnej pracy semestralnej z czasem trwania 30 minut i 10%-wym wpływem na ocenę ogólną; egzamin pisemny z czasem trwania 60 minut i 90%-wym wpływem na ocenę ogólną; przygotowanie referatu na ustalony temat i jego wygłoszenie z wykorzystaniem prezentacji multimedialnej z czasem trwania 20 minut i 50%-wym wpływem na ocenę ogólną z ćwiczeń; studium przypadku z czasem trwania 30 minut i 10%-wym wpływem na ocenę ogólną z ćwiczeń; pracę bieżącą w trakcie zajęć z 40%-wym wpływem na ocenę ogólną z ćwiczeń. Każda z wymienionych form jest odnoszona do weryfikacji konkretnych zaplanowanych efektów kształcenia. W większości przedmiotów istotnym elementem weryfikacji efektów kształcenia jest forma egzaminu ustnego.

Zaproponowane rozwiązania, które w trakcie wizytacji były weryfikowane przez analizę wybranych losowo prac egzaminacyjnych i prac związanych z zaliczeniem ćwiczeń, pozwalają stwierdzić, że system weryfikacji efektów kształcenia obejmuje wszystkie kategorie efektów kształcenia (wiedza, umiejętności, kompetencje społeczne), oraz odnosi się do wszystkich etapów kształcenia i pozwala na rzeczywisty, pełny pomiar i ocenę efektów kształcenia na poszczególnych jego etapach. Przyjmowane procedury są nie tylko prawidłowe, ale również skuteczne z punktu widzenia weryfikacji efektów kształcenia, a zarazem pozwalają na przejrzyste formułowanie ocen.

Proces dyplomowania i sposób weryfikacji efektów kształcenia w trakcie egzaminu dyplomowego został określony w §42 Regulaminu studiów, a dodatkowo uzupełniony opisem zawartym w Załączniku nr 5 do Uchwały Senatu nr 158 – 2011/2012 z dnia 24 maja 2012. W VI semestrze studiów student dokonuje wyboru seminarium magisterskiego, które jest realizowane od semestru VII do X. Pod opieką naukową prowadzącego seminarium nauczyciela akademickiego posiadającego tytuł lub stopień naukowy, czyli promotora, student ustala temat pracy magisterskiej i przygotowuje indywidualnie pracę magisterską. Po jej ukończeniu promotor podejmuje decyzję w przedmiocie dopuszczenia do dalszych

czynności w procesie dyplomowania. Jeżeli decyzja jest negatywna, student musi dokonać odpowiednich korekt w pracy. W wypadku decyzji pozytywnej praca jest weryfikowana w programie Plagiat. Jeżeli w wyniku tej weryfikacji okaże się, że wartość współczynnika podobieństwa przekracza dopuszczalny poziom, praca kierowana jest do poprawy. Jeżeli natomiast weryfikacja przebieganie pomyślnie, wyznaczany jest recenzent, który przygotowuje recenzję pracy. W przypadku uzyskania pozytywnych recenzji od promotora i recenzenta wyznaczany jest termin egzaminu magisterskiego. W przypadku negatywnej oceny pracy przez recenzenta, o dopuszczeniu do egzaminu decyduje Rektor, który zobowiązany jest zasięgnąć opinii drugiego recenzenta. Student składa egzamin dyplomowy w terminie wyznaczonym przez Rektora, przed trzyosobową komisją, w skład której każdorazowo wchodzi promotor, recenzent i przewodniczący, powołany przez Rektora spośród nauczycieli akademickich. Egzamin odbywa się w formie ustnej i składa się z dwóch części: prezentacji pracy dyplomowej i odpowiedzi na trzy pytania zadane przez komisję. Na pisemny wniosek promotora lub studenta, rektor zarządza otwarty egzamin dyplomowy, który składa się z części jawnej i niejawnej. W części jawnej egzaminu student prezentuje pracę dyplomową oraz odpowiada na zadane pytania egzaminacyjne. W części niejawnej egzaminu komisja ustala ocenę końcową pracy dyplomowej oraz ocenę egzaminu dyplomowego.

Ukończenie studiów przez studenta następuje w dniu złożenia egzaminu dyplomowego z wynikiem co najmniej dostatecznym. Ocena wystawiona za egzamin dyplomowy obejmuje łącznie prezentację pracy i odpowiedzi na pytania. Ocena na dyplomie wystawiana jest wedle reguł określonych w Regulaminie studiów.

W trakcie wizytacji ZO stwierdził, że prace w znakomitej większości są bardzo dobre. Tematy prac są interesujące i przekrojowe, a równocześnie pozwalają na weryfikację zakładanych efektów kształcenia. Nadzór na przygotowaniu prac jest dobry. Przyjmowane oceny generalnie są prawidłowe. Odrębnym problemem jest przygotowywanie ocen prac dyplomowych, które, powinny być bardziej szczegółowe. Oceny pisane odręcznie, poza nielicznymi wyjątkami są trudne do rozszyfrowania, a to uniemożliwia ustosunkowanie się do treści sporządzanych ocen. Ponadto stwierdzono, że we wszystkich protokołach komisji egzaminu magisterskiego brak miejsca na wpisanie tematu pracy. Tematy prac są wpisywane odręcznie, pomiędzy miejscem na skład Komisji a zadanymi pytaniami. Z punktu widzenia estetyki dokumentu, Uczelnia powinna zmodyfikować protokół tak, by tytuł pracy był wpisywany w miejscu do tego przeznaczonym. Poza tym, skoro obsługę administracyjną obron przeprowadza dziekanat, to nazwiska członków komisji oraz tytuł pracy mogłyby być wpisywane już wcześniej komputerowo. Podniosłoby to estetykę dokumentu. Ponadto z formularza protokołu komisji egzaminu magisterskiego nie wynika, kto z członków komisji pełni funkcję promotora, a kto recenzenta. W tym zakresie protokół powinien zostać zmodyfikowany, by jasno wskazywać na rolę pełnioną przez poszczególnych członków

komisji. Wskazane niedociągnięcia są stosunkowo drobne i nie rzutują na wysoką ocenę procesu dyplomowania.

Tak więc należy stwierdzić, że **system weryfikacji efektów kształcenia przyjęty w procesie dyplomowania jest prawidłowy.**

- w przypadku prowadzenia kształcenia na odległość

Z przedstawionych informacji wynika, że platforma e-learningowa Akademii Leona Koźmińskiego działa już od ponad 10 lat. Oparta jest na systemie Moodle – darmowym środowisku nauczania zdalnego, rozpowszechnianym na licencji GNU GPL. Obecnie wykorzystywana jest najnowsza wersja systemu oznaczona numerem 2.2.3. Platforma udostępniona jest wszystkim pracownikom naukowym i administracyjnym Uczelni, a także studentom wszystkich rodzajów i kierunków studiów – łącznie ponad 10 tys. kont. Uprawnienia do zakładania nowych kursów przydzielane są wykładowcom, którzy zgłoszą w Dziale IT chęć wykorzystania platformy w pracy dydaktycznej. Aktualnie na platformie znajduje się ponad 360 kursów z różnych przedmiotów, z których ponad połowa jest aktywna i udostępniona studentom. Wśród nich znajduje się około 15 kursów wspomagających nauczanie przedmiotów prawniczych.

W marcu bieżącego roku nastąpiła modernizacja szaty graficznej, dzięki czemu platforma stała się wizualnie spójna z pozostałymi serwisami internetowymi ALK. Obecnie trwają prace nad rozwiązaniem pozwalającym na sprzedaż płatnych kursów zdalnych.

Z przekazanych informacji nie wynika, aby w ocenie efektów kształcenia związanych z tą formą kształcenia, były stosowane odrębne zasady i metody.

- analiza skali i przyczyn odsiewu.

Z przedstawionych materiałów wynika, że w wizytowanej jednostce prowadzona jest analiza odsiewu z przedmiotów i odsiewu na poszczególnych latach.

Analiza odsiewu z przedmiotów jest przedstawiana sumarycznie w ramach poszczególnych sesji i obejmuje wszystkie przedmioty. Ocena przebiegu sesji oznacza pełne zestawienie uzyskanych ocen dla wszystkich przedmiotów z podziałem na uzyskane wyniki według skali ocen. Daje to wyraźny obraz przedmiotów z wskazaniem, jaka jest liczba poszczególnych ocen uzyskiwanych w trakcie egzaminu. Taka analiza jest prowadzona w odniesieniu do wszystkich trzech terminów egzaminów. Z analizy tej można wyprowadzić przynajmniej dwa wnioski charakteryzujące proces oceny i weryfikacji efektów kształcenia. Wniosek pierwszy jest taki, że na wizytowanym kierunku system oceny jest rygorystycznie stosowany, skoro w przeważającej liczbie przedmiotów uzyskanie oceny bardzo dobrej nie przekracza kilkunastu procent liczby zdających, a często jest to zaledwie kilka osób na ponad sto egzaminowanych. Wniosek drugi jest taki, że liczba ocen niedostatecznych uzyskiwanych w terminie pierwszym egzaminu wskazuje, że istnieje potrzeba wprowadzenia korekt programowych. Jeśli np. uwzględnić proporcje studentów którzy nie zdali w pierwszym

terminie egzaminu z przedmiotu „Wstęp do prawoznawstwa”, który jest pierwszym „prawniczym” przedmiotem z którym stykają się studenci I roku *prawa*, to ewentualnie należy rozważyć, czy nie należy zwiększyć liczby godzin poświęconych na realizację tego przedmiotu w formie ćwiczeń.

Analiza odsiewu z przedmiotów jest elementem oceny weryfikacji efektów kształcenia zdefiniowanych dla danego kierunku studiów i dla poszczególnych przedmiotów. Jak wynika z uzyskanych informacji od władz Uczelni w trakcie wizytacji, wyniki są podstawą do opracowania działań korygujących wprowadzanych na poziomie programu, kształtowania metod kształcenia i oceny weryfikacji efektów kształcenia. Jeśli uzyskane wyniki nie są zadowalające, planowane i wdrażane są kolejne działania korygujące. Zbudowanie systemu weryfikacji pozwala na zgromadzenie informacji i planowanie na ich podstawie właściwych działań korygujących.

Prowadzona jest również analiza odsiewu na poszczególnych latach studiów. Z przedstawionych w raporcie samooceny danych (przedstawienie graficzne i tabelaryczne) wynika, że ogólna liczba skreśleń jest bliska 15% w stosunku do ogólnej liczby studentów studiów stacjonarnych i 32% w stosunku do ogólnej liczby studentów studiów niestacjonarnych. Najczęstsze przyczyny skreśleń to rezygnacja i brak postępów w nauce. Stosunkowo duża jest liczba skreśleń studentów studiów stacjonarnych z powodu nie złożenia w terminie pracy magisterskiej (10% liczby studentów z semestru X-tego). Dane przedstawione wyżej, zwłaszcza te ostatnie, dotyczące roku akademickiego 2010/2011, mogą być podstawą do podjęcia ewentualnych działań dyscyplinujących seminarzystów do respektowania „etapowego przygotowywania pracy magisterskiej” już na wcześniejszych semestrach.

- ocena dostępności informacji na temat stosowanego systemu oceny efektów kształcenia.

Informacje na temat stosowanego systemu oceny efektów kształcenia są dostępne w sylabusach na stronie internetowej Uczelni. Niezależnie od tego, jak wynika z załącznika nr 15 do zarządzenia nr 19 – 2011/2013 Rektora ALK z dnia 08. 12. 2011 r. w sprawie systemu jakości na studiach wyższych w ALK, w którym przedstawiono ogólne wytyczne dotyczące zasad oceniania studentów, „Wykładowca prowadzący zajęcia ma obowiązek poinformowania studentów o kryteriach oceniania, efektach kształcenia przedmiotu, stosowanej formie oceny, uzyskiwanych punktach ECTS oraz literaturze obowiązkowej i uzupełniającej”. Kryteria powinny być zakomunikowane studentom przed rozpoczęciem zajęć. Potwierdza to pełną dostępność informacji na temat stosowanego systemu oceny efektów kształcenia.

4) Ocena procedur i mechanizmów umożliwiających badanie losów (karier) absolwentów oraz dostosowanie efektów kształcenia do oczekiwań absolwentów ocenianego kierunku studiów i otoczenia społeczno-gospodarczego (w tym rynku pracy), a

także stopnia zaangażowania (wpływu) przedstawicieli tych interesariuszy na kształtowanie struktury efektów kształcenia. Analiza efektywności działalności prowadzonej przez uczelnię/jednostkę w tym zakresie.

Wizytowana Uczelnia podjęła działania mające na celu zebranie danych dotyczących losów zawodowych absolwentów kierunku *prawo*. Na podstawie dokumentacji (Raport z badania losów absolwentów studiów prawniczych ALK) przedstawionej przez wizytowaną jednostkę należy stwierdzić, iż pierwsze badanie losów zawodowych absolwentów kierunku *prawo* zostało przeprowadzone za pośrednictwem elektronicznego kwestionariusza w pierwszej połowie 2012 r. Proces ankietyzacji, w którym udział wzięło 69 absolwentów, miał na celu zbadanie poziomu zadowolenia absolwentów z wyboru studiów prawniczych oraz pozyskanie informacji dotyczącej oceny konkurencyjności wizytowanej jednostki w porównaniu z innymi uczelniami wyższymi. Konstrukcja przygotowanych pytań pozwala również na uzyskanie informacji o losach zawodowych absolwentów wypełniających ankietę oraz o ocenie stopnia przydatności zrealizowanych treści kształcenia w podjętej przez absolwentów pracy, zgodnej z uzyskanym wykształceniem prawniczym.

Podmioty zewnętrzne – związane z rynkiem pracy dla absolwentów – są zaangażowane w tworzenie programów i metod oceny. W trakcie okresowych przeglądów planów studiów i programów nauczania, efektów kształcenia oraz metod ich realizacji, których dokonuje Komisja ds. Zapewnienia Jakości w porozumieniu z Radą Programową, uwzględniane są zmiany w uwarunkowaniach zewnętrznych, takich jak akty prawne bądź wymagania jednostek certyfikujących, wpływy otoczenia społeczno-gospodarczego (w tym rynku pracy), a przede wszystkim, przedstawicieli tych interesariuszy zewnętrznych, którzy potencjalnie powinni mieć największy wpływ na kształtowanie struktury efektów kształcenia na kierunku *prawo*. Szczegółowy schemat postępowania jest przedstawiony w procedurze projektowania procesu dydaktycznego zatwierdzonej zarządzeniem Rektora w sprawie systemu jakości. Na kierunku *prawo* jest prowadzona ankieta wśród interesariuszy zewnętrznych, będących praktykami (sędziowie, adwokaci, prokuratorzy, doradcy podatkowi, członek Biura Studiów i Analiz Sądu Najwyższego). Z analizy ankiet, przeprowadzonych wśród interesariuszy zewnętrznych, w tym absolwentów studiów prawniczych Kolegium Prawa wykonujących zawód prawnika lub odbywających aplikację, które przeprowadzono w ramach prac nad doskonaleniem programu kształcenia na kierunku *prawo* wynikają bardzo ciekawe spostrzeżenia. Wynika z nich, że na czołowych miejscach plasowane są opinie, według których :

- 1) Student powinien posiadać w bardzo dużym stopniu wiedzę z zakresu znajomości zasad techniki prawodawczej, języka prawnego, języka prawniczego.
- 2) Student powinien posiadać dużą wiedzę z zakresu: form organizacyjno-prawnych działalności gospodarczej oraz innych zagadnień związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej; wskazywano także, że student powinien posiadać dużą wiedzę z zakresu ekonomii i zarządzania oraz wiedzę o metodach i narzędziach pozyskiwania danych.

W procesie projektowania i realizacji kształcenia bierze również udział Międzynarodowa Rada Konsultacyjna Prawa Akademii Leona Koźmińskiego, która jest statutowym organem doradczym Rektora. Została ona powołana zarządzeniem Rektora nr 15 – 2006/2007 z dnia 20 kwietnia 2007 r. w sprawie powołania Międzynarodowej Rady Konsultacyjnej Prawa. W trakcie cyklicznych spotkań członkowie Rady dyskutują o aktualnych trendach w rozwoju procesu dydaktycznego i kształceniu prawnika, wykorzystując doświadczenie zagranicznych ośrodków akademickich. W tym zakresie uwzględniane jest także stanowisko przedstawicieli praktyki i oczekiwań praktyków formułowanych wobec procesu kształcenia, jak i charakterystyki absolwenta.

Przyjęte formy działalności prowadzonej przez Uczelnię pozwalają na sformułowanie bardzo dobrej oceny dotyczącej wprowadzonych mechanizmów i wpływu interesariuszy zewnętrznych na kształtowanie efektów kształcenia.

Załącznik nr 4 Ocena losowo wybranych prac etapowych oraz dyplomowych

Ocena końcowa 2 kryterium ogólnego: wyróżniająco

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Sylwetka absolwenta i związane z nią efekty kształcenia przedstawione w koncepcji kształcenia wizytowanej jednostki, zestawiona z wymaganiami określonymi w standardach w pełni spełnia wymagane kryteria. Realizacja celów kształcenia oraz szczegółowych efektów kształcenia w pełni umożliwia realizację ogólnych i specyficznych efektów kształcenia. Opis założonych efektów kształcenia jest dostępny na stronie internetowej Uczelni.

2) Efekty kształcenia są sformułowane w sposób zrozumiały i pozwalający na opracowanie przejrzystego sposobu ich weryfikacji.

3) System weryfikacji efektów kształcenia obejmuje wszystkie kategorie efektów kształcenia (wiedza, umiejętności, kompetencje społeczne), oraz odnosi się do wszystkich etapów kształcenia i pozwala na rzeczywisty, pełny pomiar oraz ocenę efektów kształcenia na poszczególnych jego etapach. Przyjmowane procedury są nie tylko prawidłowe, ale również skuteczne z punktu widzenia weryfikacji efektów kształcenia, a zarazem pozwalające na przejrzyste formułowanie ocen. Brak jest określenia stosowania odrębnych zasad i metod w ocenie efektów kształcenia związanych z formą kształcenia na odległość. Prowadzona jest analiza odsiewu z przedmiotów i odsiewu na poszczególnych latach. Informacje na temat stosowanego systemu oceny efektów kształcenia są dostępne w sylabusach na stronie internetowej Uczelni.

4) Formy działalności prowadzonej przez Uczelnię w zakresie badania losów absolwentów, a także wprowadzone mechanizmy i wpływ interesariuszy zewnętrznych na kształtowanie efektów kształcenia pozwalają na sformułowanie oceny wyróżniającej.

3. Program studiów a możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia

1) *Ocena czy realizowany program studiów umożliwi osiągnięcie każdego z określonych celów oraz ogólnych i szczegółowych efektów kształcenia*

Kształcenie w Akademii Leona Koźmińskiego na kierunku *prawo* odbywa się na poziomie jednolitych studiów magisterskich trwających dziesięć semestrów w formie studiów stacjonarnych oraz studiów niestacjonarnych.

Realizowany program studiów został ukształtowany z uwzględnieniem zachodzących zmian wewnątrz Uczelni jak również w otoczeniu. Podstawą przyjętego programu studiów jest Uchwała Senatu ALK nr 19 - 2006/2007 z dnia 11 stycznia 2007 r. w sprawie planu i programu studiów prawniczych rozpoczynających się od 1 października 2007 roku i w latach następnych. Zmiany programu zostały wprowadzone Uchwałą Senatu ALK nr 58 - 2009/2010 z dnia 28 stycznia 2010 r. w sprawie zmiany Uchwały Senatu ALK nr 19 - 2006/2007 z dnia 11 stycznia 2007 r. w sprawie planu i programu studiów prawniczych rozpoczynających się od 1 października 2007 roku i w latach następnych, a następnie Uchwałą Senatu ALK nr 152 - 2010/2011 z dnia 30 czerwca 2011 r. w sprawie zmian w planach studiów i programach nauczania kierunku *prawo*. W przyjętym programie zaoferowano bardzo szeroką gamę przedmiotów o bardzo zróżnicowanych treściach kształcenia. Na program studiów składają się przedmioty obligatoryjne, w tym przedmioty ogólnokształcące (720 godzin), przedmioty podstawowe (765 godzin), przedmioty kierunkowe (865 godzin), przedmioty specjalnościowe (75 godzin), oraz przedmioty do wyboru. Program studiów niestacjonarnych, tak jak studiów stacjonarnych, obejmuje przedmioty obligatoryjne oraz przedmioty do wyboru w części o proporcjonalnie mniejszej liczbie godzin. Różnice pomiędzy programami studiów stacjonarnych i niestacjonarnych polegają na tym, że poza odmienną liczbą godzin na studiach niestacjonarnych nie przewiduje się: drugiego języka obcego oraz wychowania fizycznego.

Sylabusy przedmiotów uwzględniają zasadniczo wszystkie treści nauczania, które w standardach kształcenia zostały przewidziane w grupie przedmiotów podstawowych i kierunkowych. Pozostałe sylabusy również adekwatnie ujmują odpowiednie treści nauczania. Treści kształcenia zostały skonstruowane w nawiązaniu do celów oraz ogólnych i szczegółowych efektów kształcenia przedstawionych w punkcie 2 tego raportu. Główne elementy programu to przedmioty z zakresu nauk dogmatyczno-prawnych, jak i teoretyczno-prawnych, które pozwolą studentowi osiągnąć przewidywane dla kierunku efekty kształcenia w zakresie wiedzy, zwłaszcza dotyczącej poszczególnych gałęzi prawa, struktury i kompetencji organów władzy oraz stosunków w ramach organizacji międzynarodowych.

Ten zakres programu odpowiada określonym w standardach treściom kształcenia zawartym w grupie przedmiotów podstawowych i kierunkowych. Szereg przedmiotów (w tym także ćwiczenia) jest zorientowanych na praktykę i ma umożliwić studentowi uzyskanie praktycznych umiejętności interpretowania i stosowania prawa. Część, w ramach oferty przedmiotów fakultatywnych, zawierająca treści z zakresu finansów i rachunkowości, zarządzania oraz finansów i bankowości, umożliwi osiągnięcie efektów kształcenia w postaci przygotowania absolwentów także do pracy jako doradców, konsultantów, ekspertów i partnerów biznesmena, menedżera, finansisty w sferze gospodarczej.

Z punktu widzenia możliwości osiągnięcia zakładanych celów oraz ogólnych i szczegółowych efektów kształcenia, a także uzyskania zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta konstrukcję programu i jego zakres należy ocenić jednoznacznie pozytywnie.

Uwagi dotyczące zgodności ze standardami programów kształcenia na kierunku *prawo* pod względem ilości godzin i treści programowych odnoszą się zarówno do studiów stacjonarnych jak i niestacjonarnych. Program i plany studiów są identyczne, a różnica między nimi polega tylko na redukcji ilości godzin dla studiów niestacjonarnych, bez naruszenia zgodnej ze standardami proporcji, określonej w § 3 pkt 3 powoływanego rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 lipca 2007 r. w sprawie standardów kształcenia.

Program studiów na kierunku *prawo* (studia stacjonarne i niestacjonarne) jest realizowany w trakcie 5 lat (10) semestrów i przewiduje: dla studiów stacjonarnych 2980 godz. przy założeniu wyboru tylko wymaganej przez program liczby przedmiotów, a dla studiów niestacjonarnych 2135 godz. przy założeniu wyboru tylko wymaganej przez program liczby przedmiotów.

Liczba godzin zajęć jest zgodna ze standardami wobec wymaganego minimum 2400 godzin na studiach stacjonarnych i 1440 godzin na studiach niestacjonarnych. Bez wątplenia program i plan studiów zawierają wszystkie ramowe treści kształcenia, zarówno w grupie treści podstawowych, realizowanych w wymiarze 765 godzin (wobec określonego w standardach minimum na poziomie 450 godzin), treści kierunkowych, realizowanych w wymiarze 685 godzin (wobec określonego w standardach minimum na poziomie 330 godzin). Na studiach niestacjonarnych odpowiednio 615 godzin i 560 godzin. Spełniają one wymagania w zakresie zajęć z języka obcego, wychowania fizycznego oraz technologii informacyjnej, tj. podstawy technik informatycznych, pozyskiwania i przetwarzania informacji, czyli treści umożliwiających przystąpienie do zewnętrznych egzaminów certyfikacyjnych i zdobycie Europejskiego Certyfikatu Umiejętności Komputerowych (European/International Computer Driving Licence – ECDL/ICDL)

Zajęcia realizowane w innej formie niż wykład (w tym praktyka zawodowa w wymiarze 120 godzin) stanowią 45,8 % ogółu zajęć na studiach stacjonarnych oraz 34,3% ogółu zajęć

na studiach niestacjonarnych. W tym zakresie wymagania określone standardami są spełnione.

W raporcie samooceny, w zamieszczonych tabelach, nie podano w sumarycznym zestawieniu godzin, jak przedstawia się liczba godzin zajęć do wyboru w proporcji do ogólnej liczby godzin realizowanych na wizytowanym kierunku. Zgodnie z treścią § 4 ust. 3 powoływanego rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 lipca 2007 r. w sprawie standardów kształcenia, plan studiów i program nauczania, powinien umożliwić studentowi wybór treści kształcenia w wymiarze nie mniejszym niż 30% godzin zajęć, ale przy zagwarantowaniu pełnej realizacji treści kształcenia. W raporcie samooceny stwierdzono na s. 10, że: „W toku studiów, zarówno stacjonarnych, jak i niestacjonarnych, studenci mają obowiązek wybrać co najmniej 14 przedmiotów z listy przedmiotów do wyboru. Poza przedmiotami typowo prawniczymi katalog przedmiotów fakultatywnych wzbogacony został o przedmioty z innych dyscyplin naukowych, tj. z finansów i rachunkowości, zarządzania oraz finansów i bankowości. Z tabeli 1. Liczba godzin w podziale na poszczególne semestry (studia stacjonarne) zamieszczonej na s. 8 raportu samooceny, wynika, że liczba godzin przedmiotów do wyboru w toku studiów to 210 godzin, a pozostałe 2780 godzin stanowią przedmioty obligatoryjne. Na studiach niestacjonarnych jest to odpowiednio 210 i 1925 godzin. Jeśli uwzględnimy fakt, że w toku studiów, na studiach stacjonarnych, na ogólnie wymaganej liczbie punktów ECTS 300, student z realizacji przedmiotów i zajęć obligatoryjnych osiąga 253 punkty, to do uzupełnienia wymaganej punktacji potrzebuje 47 punktów, a te może uzyskać, jak wynika z planu i programu studiów, np. z 6 przedmiotów do wyboru realizowanych w wymiarze 15 godzin każdy, któremu przypisane jest 8 pkt. ECTS. Nawet, gdyby uznać, że konieczne jest wybranie 14 przedmiotów (żaden nie ma mniejszej punktacji niż 4 pkt. ECTS) to i tak wymagania określone w tym zakresie w stosunku do programów nie są spełnione. W świetle postanowień załącznika nr 1 do Uchwały Senatu ALK nr 58 - 2009/2010 z dnia 28 stycznia 2010 r., **wymagania dot. zachowania wymaganych standardami proporcji nie są spełnione.**

Wszystkie pozostałe wymagania określone standardami, dotyczące wymiaru godzin, praktyk i treści programowych, również treści wymienionych w standardach w części V pkt. 3 załącznika nr 85 do rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 lipca 2007 r., nie budzą zastrzeżeń.

Przy realizacji programu preferowane jest stosowanie metod dydaktycznych interaktywnych. Wynika to z przyjętych ustaleń w § 7 załącznika nr 1 do uchwały Senatu ALK nr 58 - 2009/2010 z dnia 28 stycznia 2010 r. Plan studiów i program kształcenia na kierunku prawo. W zdecydowanej większości sylabusów takie metody są wykorzystywane. Akcent jest postawiony na aktywne formy kształcenia, takie jak rozwiązywanie kasusów, symulacje rozpraw sądowych, sporządzanie projektów pism procesowych czy aktów prawnych. Metody aktywizujące studentów stosowane są również w ramach wykładów. W szczególności dotyczy to przedmiotów, do których nie zostały przewidziane ćwiczenia. Ponad 30% zajęć

dydaktycznych prowadzonych jest co najmniej częściowo w różnych formach interaktywnych. W ich trakcie studenci zdobywają praktyczne umiejętności z zakresu tworzenia projektów aktów normatywnych i pism urzędowych, mogą wziąć udział w symulacji rozprawy sądowej, dokonać symulowanych oględzin miejsca popełnienia przestępstwa, napisać pozew lub umowę czy też rozwiązywać kazusy. W trakcie prowadzonych zajęć wykorzystywane są również narzędzia z innych dyscyplin naukowych, np. technika „burzy mózgów”, co przygotowuje do umiejętności dyskusowania na trudne tematy prawnicze i formułowania swoich poglądów w precyzyjny sposób. Należy wysoko ocenić powszechne stosowanie tych form zajęć dydaktycznych i metod kształcenia. Ich stosowanie gwarantuje osiągnięcie wszystkich efektów kształcenia (wiedzy, umiejętności, kompetencji) określonych dla każdego przedmiotu.

Zasady ogólne systemu punktów transferowych ECTS, określone w Regulaminie studiów, uszczegółowione zostały w odniesieniu do kierunku studiów jednolitych - Prawo, w załączniku do uchwały Senatu ALK nr 81 – 2008/2009 z dnia 28 maja 2009 r. – Plan i program kształcenia na kierunku prawo. Punktacja ECTS przyporządkowana jest wszystkim modułom edukacyjnym programu studiów należącym do grup przedmiotów obligatoryjnych oraz fakultatywnych (do wyboru). Punkty ECTS wykazywane są w sylabusach przedmiotów oraz podawane do wiadomości studentów w planie i programie studiów udostępnianym na stronach internetowych Kolegium Prawa ALK wraz z innymi danymi składającymi się na informację o zasadach studiowania w Uczelni, w tym: kalendarzem akademickim i zasadami wymiany studentów między uczelniami, opisanymi w regulaminie. Warunkiem dopuszczenia studenta do egzaminu magisterskiego jest zrealizowanie programu studiów i uzyskanie w toku studiów co najmniej 300 punktów ECTS. Natomiast warunkiem zaliczenia semestru i roku jest uzyskanie odpowiednio co najmniej 30 i 60 punktów ECTS (§§ 5, 6 Planu i programu kształcenia na kierunku prawo). Konstrukcja programu studiów umożliwia zdobycie w każdym semestrze co najmniej 30 punktów ECTS. Uzyskane w danym semestrze punkty przekraczające to minimum mogą podlegać zaliczeniu w kolejnym semestrze. Jest to rozwiązanie silnie prostudenckie, szczególnie istotne z uwagi na system przedmiotów do wyboru. Studenci nie ponoszą ryzyka, iż punkty uzyskane za realizowane ponadwymiarowo przedmioty do wyboru zostaną utracone, co faktycznie poszerza ofertę tych właśnie przedmiotów. Powyższe zasady są zgodne z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa. Kryterium przypisania odpowiedniej liczby punktów ECTS do przedmiotu stanowi wymagany od przeciętnego studenta nakład pracy umożliwiający jego zaliczenie, obejmujący liczbę godzin kontaktowych oraz wymiar pracy własnej studenta przy uwzględnieniu wszelkich rodzajów aktywności, które musi podjąć. Liczba punktów ECTS przypisana do przedmiotu odzwierciedla więc wymiar pracy oczekiwanej od studenta w procesie realizacji przedmiotu, to jest uczestniczenia w wykładach, ćwiczeniach, seminariach, wykonywania ćwiczeń, przygotowania samodzielnych i grupowych prac, przygotowania i prowadzenia przez studentów prezentacji opartych na pracy wykonanej indywidualnie, zapoznania się z

literaturą przedmiotu w wymiarze podstawowym i rozszerzonym, samodzielnej nauce, przygotowaniu do egzaminu bądź zaliczenia.

W dokumencie przedłożonym przez Władze Uczelni w czasie wizytacji „Informacje dodatkowe do części stanowiącej bilans nakładu pracy studenta wyrażony w godzinach i punktach ECTS” została przedstawiona zasada liczenia punktów (25 godzin pracy studenta to 1 pkt ECTS) i przykłady obliczania bilansu nakładu pracy przeciętnego studenta. Dodatkowo, została zamieszczona informacja o tym, że „Liczba punktów ECTS przypisanych przedmiotowi nie jest miarą wysiłku nauczyciela akademickiego prowadzącego zajęcia (nie ma bezpośredniego związku wyłącznie z liczbą godzin zajęć), a tym bardziej nie jest miarą „ważności” przedmiotu”.

Tak scharakteryzowany **system ustalania punktacji ECTS należy ocenić wysoko. Jest kompletny, jasny i stanowi bardzo dobre narzędzie dla standaryzowania pracy i osiągnięć studenta.**

Odrębna kwestią jest zastosowanie wyżej opisanego systemu w praktyce. Przykład: przedmiot semestralny, specjalnościowy „Prawo nieletnich”, kod przedmiotu 10.3-P.26-S.426, wymiar – wykład 15 godzin. Sugerowana liczba godzin pracy własnej studenta/całkowita liczba godzin przeznaczona na studiowanie przedmiotu, 185/200 godz., pkt. ECTS 8. Przedmiot całoroczny, podstawowy, „Postępowanie cywilne”, kod przedmiotu 10.3-P.28-P.212, wymiar – wykład 45 godzin, ćwiczenia 30 godzin. Sugerowana liczba godzin pracy własnej studenta/całkowita liczba godzin przeznaczona na studiowanie przedmiotu, 125/200 godz., pkt. ECTS 8. Nie da się uzasadnić tak skonstruowanych wymagań dotyczących nakładu pracy studenta, który przez ponad 60 dni, 3 godziny dziennie poświęca na pracę (zgodnie z zawartymi w sylabusie treściami programowymi) dla przedmiotu „Prawo nieletnich”, a znacznie mniej (zgodnie z zawartymi w sylabusie treściami programowymi) dla przedmiotu „Postępowanie cywilne”. Jest również mało prawdopodobne, aby przedmiot „Prawo podatkowe” kod przedmiotu 10.2-P.30-K.314, wymagał czterokrotnie mniejszego nakładu pracy (20/50) niż przedmiot „Prawo nieletnich”.

Jak wspomniano wyżej, na lata 2012/2013 w ALK przygotowano plan i program kształcenia dla kierunku *prawo* z uwzględnieniem stanu prawnego, który będzie obowiązywał od 1 października 2012 roku. Projekt programu przygotowany przez władze Kolegium Prawa został przedstawiony Radzie programowej do spraw studiów prawniczych. Rada pozytywnie zaopiniowała projekt, który został przyjęty uchwałą Senatu nr 158 – 2011/2012 z dnia 24 maja 2012. (uchwała Senatu została przyjęta na 4 dni przed rozpoczęciem wizytacji). W tym planie i programie studiów dokonano istotnych zmian, również w zakresie punktacji ECTS. Zaznaczyć należy właściwy kierunek dokonanych zmian w punktacji ECTS i uporządkowania systemu. Te ustalenia, podobnie jak całość przyjętego planu, nie podlegają jednak ocenie programowej.

Wykorzystanie możliwości stworzonych przez system transferu punktów występuje na wizytowanym kierunku w kilku podstawowych wymiarach. Pierwszy, w ramach indywidualizacji procesu kształcenia. Regulamin Studiów ALK przewiduje możliwość przyznania Indywidualnego Planu Studiów i Programu Nauczania (IPS), w ramach którego zapewnia się studentowi szczególną opiekę dydaktyczno-naukową oraz indywidualny dobór treści i form kształcenia poprzez ustalenie indywidualnego planu studiów i programu kształcenia. Dobór treści programowych jest ustalany wspólnie z opiekunem naukowym. IPS polega na rozszerzeniu zakresu wiedzy w ramach studiowanego kierunku albo na zamianie przedmiotów w ramach danego kierunku studiów z uwzględnieniem standardów kształcenia określonych w przepisach prawa. O IPS może ubiegać się student, który ukończył pierwszy rok studiów, a jego średnia ze studiów jest wyższa niż 4,49. W wyjątkowych przypadkach Rektor może przyznać IPS – na czas realizowania części programu studiów w innej uczelni – studentowi, który uzyskał niższą średnią. Rektor podejmuje decyzję o przyznaniu IPS i wyznaczeniu opiekuna naukowego oraz określa szczegółowe warunki odbywania studiów według indywidualnego planu studiów i programu nauczania

Drugi sposób wykorzystania systemu ECTS jest związany z celem kształcenia prawnika świadomego swojej roli w otoczeniu biznesowym; studenci prawa mają możliwość wyboru przedmiotów fakultatywnych wykładanych na innych niż prawo kierunkach prowadzonych w Akademii, co w odpowiednim zakresie nadaje studiom charakter interdyscyplinarny. Studenci korzystają także z możliwości studiowania w ramach wymiany międzynarodowej na kierunkach innych niż *prawo*, a w szczególności związanych z ekonomią i zarządzaniem.

Trzeci sposób jest wykorzystywany do przenoszenia osiągnięć studentów biorących udział w programach wymiany akademickiej. Jego wykorzystanie w realizacji wymiany międzynarodowej studentów w ramach programu Erasmus i umów bilateralnych stanowi podstawową płaszczyznę zastosowania. Z tej możliwości korzystają aktywnie zarówno studenci Akademii, jak i uczelni partnerskich. Ten aspekt wykorzystania systemu jest ważny wobec znaczącego poziomu internacjonalizacji poziomu kształcenia. W roku akademickim 2010/2011, jak wynika z przedstawionych dokumentów, w skali Uczelni 17 studentów wyjechało w ramach programu Erasmus i współpracy bilateralnej, a przyjechało 35.

Sekwencja przedmiotów realizowanych w planach studiów nie budzi zastrzeżeń. Dotyczy to głównie przedmiotów z grupy treści podstawowych i tych przedmiotów z grupy treści kierunkowych, które są włączone do programu studiów jako przedmioty obowiązkowe. Przedmioty fakultatywne są oferowane od I semestru studiów. Ich układ nie budzi wątpliwości poza nielicznymi wyjątkami, jak np. umieszczenie w grupie przedmiotów fakultatywnych (zalecanych) w semestrze II przedmiotu „Użycie siły zbrojnej we współczesnych stosunkach międzynarodowych”, podczas gdy „prawo międzynarodowe publiczne” jest realizowane dopiero na drugim roku studiów.

Proces kształcenia uzupełniony jest o wspomagające go obligatoryjne praktyki zawodowe, które pozwalają studentom uzyskać wiedzę o działaniu wymiaru sprawiedliwości

i innych organów władzy publicznej, a także innych instytucji czy podmiotów gospodarczych, których działalność związana jest ze stanowieniem lub stosowaniem prawa. *Zagadnienie praktyk zostało już przedstawione – zgodnie z wymogami raportu – w pkt. 2.1.*

Jak już zostało wskazane w pkt. 2.1 niniejszego Raportu, praktyki zawodowe trwają co najmniej 3 tygodnie. Student odbywa je w semestrze letnim podczas przerwy wakacyjnej albo jako praktykę śródroczną (w każdym wypadku w wymiarze co najmniej 120 godzin). Praktyka może zostać również zaliczona, na wniosek studenta, poprzez pracę w Studenckiej Poradni Prawnej połączoną z udziałem w seminariach klinicznych albo przez pracę zawodową, jeżeli tylko wykonywana praca wymaga wiedzy prawniczej i pozwala zdobyć umiejętności wykorzystania takiej wiedzy w praktyce, tj. jeżeli praca zawodowa zapewnia osiągnięcie takich samych efektów, jak praktyka zawodowa. Student zobowiązany jest uzyskać zaliczenie praktyki najpóźniej do końca IX semestru studiów.

Weryfikacja nabytych podczas praktyk zawodowych umiejętności następuje na podstawie przedstawionego przez studenta potwierdzenia odbycia praktyki oraz sprawozdania z praktyk, zatwierdzonych przez organizatora praktyki albo wniosku studenta o zaliczenie pracy zawodowej na poczet praktyk czy wniosku studenta o zaliczenie udziału w Studenckiej Poradni Prawnej na poczet praktyk. W zależności od podmiotu, w którym odbywana była praktyka albo form zastępczych odbycia praktyki, sprawdzane jest, czy student poznał strukturę i zakres kompetencji oraz realizowanych w takim podmiocie zakres zadań, czy poznał relacje tego podmiotu z jego otoczeniem (relacje horyzontalne: organ władzy – organ władzy, instytucja – instytucja, uczestnik obrotu – uczestnik obrotu czy relacje wertykalne zachodzące pomiędzy nimi). Ocena umiejętności dokonywana jest w oparciu o informacje zawarte w przedstawionych przez studenta dokumentach. Weryfikowane jest w szczególności, czy student w czasie praktyk albo w ramach pracy zawodowej czy w Studenckiej Poradni Prawnej nabył umiejętności właściwe pracy prawnika związane z analizą faktów i prawa, a następnie określeniem przepisów mających zastosowanie do określonej sytuacji. Zaliczenia dokonuje Pełnomocnik Rektora na podstawie przedstawionej dokumentacji, a – w razie potrzeby – po przeprowadzeniu rozmowy ze studentem. W przypadku nieodbycia praktyki wg wyżej opisanych zasad student ma obowiązek odbyć praktykę ponownie.

Zarówno program praktyk precyzyjnie określony w sylabusie, jak i miejsca ich odbywania, a także sposób weryfikacji osiągniętych efektów praktyk należy ocenić bardzo dobrze. Położenie nacisku na odbywanie praktyk w miejscach realizacji tradycyjnych zawodów prawniczych jest zgodne z priorytetem kształcenia w wizytowanej jednostce.

W nowym programie, przygotowanym zgodnie z wymaganiami zawartymi w zmienionych regulacjach prawnych, przyjęto, że okres odbywania praktyki (w postaci klasycznej praktyki zawodowej i pracy zawodowej) musi wynosić 4 tygodnie i zakłada 160 godzin kontaktowych oraz 40 godzin pracy własnej studenta, co przekłada się na 8 pkt. ECTS. Jeżeli chodzi natomiast o Studencką Poradnię Prawną, to uczestnictwo w pracach poradni i w

seminariach klinicznych przez co najmniej dwa semestry daje możliwość, na wniosek studenta, zaliczenia tej formy działalności na poczet praktyk. W tym wypadku student również uzyskuje 8 pkt. ECTS. Precyzyjnie zdefiniowano cel praktyk. Po odbyciu praktyki student potrafi :

- na potrzeby przygotowania projektu pisma, decyzji, innego aktu albo rozstrzygnięcia dokonywać wnioskowań prawnych oraz interpretacji aktów prawnych oraz oceny poglądów doktryny oraz orzecznictwa sądowego,
- posługiwać się aktami prawnymi zarówno krajowymi lub międzynarodowymi,
- w oparciu o określony system normatywny dokonać interpretacji przepisów prawnych w stosunku do konkretnego stanu faktycznego,
- zidentyfikować środki ochrony prawnej przysługujące w danym stanie faktycznym,
- udzielić porady prawnej lub sporządzić opinię prawną, umowę cywilnoprawną, projekt aktu prawnego w celu rozwiązania konkretnego problemu,
- identyfikować istotne zagadnienia prawne, w tym proceduralne, pośród nieuporządkowanych faktów,
- decydować, czy okoliczności faktyczne są wystarczające jasne, by podjąć decyzję prawną,
- sporządzić pisemną opinię prawną lub umowę cywilnoprawną, projekt aktu prawnego, pismo procesowe.

Proces kształcenia jednolitych studiów magisterskich na kierunku *prawo* jest skorelowany z zakładanymi celami i efektami kształcenia na wielu poziomach. Poziom pierwszy odnosi się do zasad rekrutacji, których główne elementy to limitowana ilość miejsc ustalana przez Rektora, oraz kwalifikacja na podstawie wyników uzyskanych na egzaminie maturalnym. Podstawę przyjęcia na studia stanowi suma punktów uzyskanych z trzech wybranych przez kandydata przedmiotów spośród wszystkich objętych egzaminem maturalnym, przeliczonych według ustalonych proporcji. Na studia zostają przyjęci kandydaci, którzy uzyskali łącznie co najmniej 220 punktów rekrutacyjnych, obliczonych według przyjętych zasad. Poziom drugi dotyczy formy prowadzenia zajęć: wykłady, konwersatoria, ćwiczenia oraz seminaria. Akcent jest postawiony na aktywne formy kształcenia, takie jak rozwiązywanie kasusów, symulacje rozpraw sądowych, sporządzenie projektów pism procesowych czy aktów prawnych. Metody aktywizujące studentów stosowane są również w ramach wykładów. W szczególności dotyczy to przedmiotów, do których nie zostały przewidziane ćwiczenia. Kolejnym, charakterystycznym elementem procesu kształcenia jest jego wsparcie przez działające koła naukowe, praktyki zawodowe, liczne spotkania z krajowymi i zagranicznymi prawnikami.

Metodą kształcenia przyjętą w ALK, dla studentów, którzy ukończyli II rok studiów, jest klinika prawa. Praca w klinice polega na udzielaniu porad prawnych osobom, których nie stać na profesjonalną obsługę prawną, pod opieką pracowników naukowych ALK, z którymi studenci konsultują treść opinii prawnych.

Elementem kształcenia są również konferencje i seminaria naukowe organizowane przy współudziale studentów Kolegium Prawa, w tym w formie tzw. śniadań naukowych. Dzięki aktywnemu uczestnictwu w tych spotkaniach studenci nie tylko mogą wzorować się na najlepszych mówcach i prelegentach, ale też próbować swoich sił w wygłaszaniu referatów naukowych oraz dyskusjach prawniczych

Ponadto proces ten obejmuje takie formy kształcenia, jak warsztaty prawnicze dla studentów IV roku. Są to zajęcia prowadzone przez sędziów z dużym doświadczeniem zawodowym. W ramach programu studenci mają okazję spotkać się z przedstawicielami różnych zawodów prawniczych: prokuratorami, adwokatami, radcami prawnymi, notariuszami. Studenci mają też okazję zobaczyć, jak funkcjonuje zakład karny, areszt śledczy czy też komisariat policji. Wyjątkowo atrakcyjnym elementem zajęć jest wizyta w Instytucie Ekspertyz Sądowych w Krakowie.

Od studentów wymagany jest duży nakład pracy własnej, z reguły dwukrotnie przekraczający liczbę godzin zajęć w ramach poszczególnych przedmiotów. Studenci są zobligowani do przygotowania się z odpowiedniej partii materiału, która stanowi podstawę do rozważań i dyskusji (często w postaci kazusów) z wykładowcą i innymi studentami podczas zajęć. Wiedza z zakresu nauk prawnych przekazywana jest także przez teoretyków, którzy jednocześnie wykonują zawody prawnicze, co pozwala pokazać szerokie spektrum skomplikowanych relacji prawnych w praktyce.

Organizacja kształcenia w formie studiów niestacjonarnych uwzględnia fakt, że większość studiujących w tej formie pracuje zawodowo. Zajęcia odbywają się zatem z reguły co drugi tydzień - w czwartki i piątki od godziny 16.00 oraz w soboty od godziny 8.30 w blokach po 90 minut, z 15 minutowymi przerwami między poszczególnymi blokami i jedną dłuższą 30 minutową w przypadku, gdy liczba godzin w danym dniu przekracza sześć. Dyżury pracowników naukowych (profesorów, adiunktów, asystentów), jak również godziny pracy dziekanatu Kolegium Prawa dostosowane są także do wymogu studentów studiów niestacjonarnych. Dwugodzinne bloki zajęć oraz identyczny rozkład przerw między nimi stosowane są również na studiach stacjonarnych.

Studentom Uczelnia oferuje – jako przedmiot obowiązkowy – język angielski oraz studentom stacjonarnym – drugi język do wyboru spośród następujących: niemiecki, francuski, rosyjski, hiszpański, chiński. Bardzo ważnym elementem procesu kształcenia przyszłych prawników jest również oferta przedmiotów prowadzonych w języku angielskim. Umiejętność posługiwania się prawniczym językiem obcym (przede wszystkim angielskim)

stanowi duży atut studentów Kolegium Prawa. Studenci mają możliwość korzystania z bogatej wiedzy praktycznej, jak i teoretycznej wykładowców polskich i zagranicznych.

Ważnym aspektem organizacji procesu kształcenia jest bogata oferta proponowanych seminariów magisterskich. Uchwałą Senatu ALK nr152 - 2010/2011 z dnia 30 czerwca 2011 r. w sprawie zmian w planach studiów i programach nauczania kierunku prawo, zdecydowano o uruchomieniu 19 seminariów magisterskich obejmujących wszystkie dziedziny prawa. Podkreślić należy, że wśród zatwierdzonych seminariów tylko w jednym wypadku jest ono prowadzone przez osobę posiadającą stopień naukowy doktora. Pozostałe są prowadzone przez osoby posiadające stopień naukowy doktora habilitowanego lub tytuł naukowy profesora.

Istotnym elementem jest wsparcie studentów ze strony wykładowców, nie tylko w postaci możliwości odbywania konsultacji. Studenci na ogół na pierwszych zajęciach otrzymują od prowadzących, w tym za pomocą uczelnianego systemu internetowego Wirtualna Uczelnia, szereg materiałów dydaktycznych; część wykładowców udostępnia wiele materiałów w wersji elektronicznej. Materiały dydaktyczne, a także formularze egzaminacyjne do przeprowadzania egzaminów ustnych i pisemnych mają jednolity standard formalny.

Za słabszą stronę organizacji kształcenia można jedynie uznać brak szkoły prawa obcego w ALK.

Organizacja procesu kształcenia jest bardzo dobra w wizytowanej jednostce i zapewnia osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia.

Jak przedstawiono to w punkcie wcześniejszym niniejszego raportu, Regulamin Studiów ALK przewiduje możliwość przyznania Indywidualnego Planu Studiów i Programu Nauczania (IPS), w ramach którego zapewnia się studentowi szczególną opiekę dydaktyczno-naukową oraz indywidualny dobór treści i form kształcenia poprzez ustalenie indywidualnego planu studiów i programu kształcenia. Dobór treści programowych jest ustalany wspólnie z opiekunem naukowym. IPS polega na rozszerzeniu zakresu wiedzy w ramach studiowanego kierunku albo na zamianie przedmiotów w ramach danego kierunku studiów z uwzględnieniem standardów kształcenia określonych w przepisach prawa. O IPS może ubiegać się student, który ukończył pierwszy rok studiów, a jego średnia ze studiów jest wyższa niż 4,49.

Inną – szczególną – formą indywidualizacji procesu kształcenia studentów wybitnie uzdolnionych jest program Top 15. Poprzez realizację programu Top 15 zapewnia się najlepszym studentom ALK opiekę naukową wybranych przez nich nauczycieli akademickich. Wyróżnione projekty studenckie są ponadto corocznie publikowane.

Studenci, którzy jednocześnie studiują dwa kierunki w ramach programu stypendialnego Prawo + mają zapewnioną opiekę naukową dwóch tutorów powoływanych spośród nauczycieli akademickich. Rolą tutorów jest zapewnienie pomocy naukowej

i dydaktycznej studentom objętych tym programem. Pomoc ta świadczona jest zarówno grupowo, jak i indywidualnie.

W każdym roku akademickim wyznaczani są nauczyciele akademicy, którzy przygotowują studentów do konkursów studenckich. Wyznaczeni nauczyciele akademicy doradzają, konsultują i opiniują udział studentów w konkursach.

Opieka naukowa zapewniana jest studentom wchodzącym w skład kół naukowych działających w ALK. Koła naukowe działają pod opieką nauczyciela akademickiego ALK, którego zadaniem jest aktywizowanie studentów do podejmowania badań, przygotowywania publikacji czy organizowania spotkań z innymi naukowcami lub praktykami. Opiekun koła naukowego uczestniczy w tych spotkaniach kół, na których poruszane są kwestie naukowe i organizacyjne.

Przytoczone wyżej formy wsparcia procesu kształcenia studentów wybitnie uzdolnionych są realizowane niezależnie od tego, że podstawowa opieka naukowa i dydaktyczna prowadzona jest przez opiekunów lat. Dla każdego roku studiów powoływany jest opiekun roku będący nauczycielem akademickim. Opieka ta ma wymiar zarówno grupowy (spotkania z całym rocznikiem) jak i indywidualny (dostępność na dyżurach, poczta elektroniczna). Konkretnie formy wsparcia świadczone studentom zależą każdorazowo od zapotrzebowania studentów danego rocznika. Zadaniem opiekuna roku jest dostosowywanie form wsparcia do bieżących potrzeb studentów.

W uczelni jest zatrudniony specjalista ds. studentów niepełnosprawnych.

Wsparcie procesu kształcenia studentów wybitnie uzdolnionych należy ocenić wysoko. Rozwiązania dotyczące wsparcia w procesie edukacji studentów niepełnosprawnych są prawidłowe (są one omówione szczegółowo w pkt. 5 niniejszego Raportu).

2) Ocena czy zakładane efekty kształcenia, treści programowe, formy i metody dydaktyczne tworzą spójną całość.

W ocenie systemu kształcenia na kierunku *prawo* w wizytowanej jednostce podkreślić należy bardzo dobrą charakterystykę efektów kształcenia. Poza zgodnością projektowanych efektów kształcenia z obowiązującymi regulacjami, wskazać należy na dwa elementy wyróżniające sylwetkę absolwenta ocenianego kierunku. Pierwszy dotyczy takiego przygotowania absolwenta w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji, aby w sposób maksymalnie skuteczny zapewnić mu możliwość osiągnięcia jak najlepszych wyników w egzaminach na odbywanie aplikacji, a w konsekwencji dostępu do wykonywania tradycyjnych zawodów prawniczych. Drugi element, to możliwość takiego przygotowania, które, przez połączenie wiedzy prawniczej i szeroko rozumianej wiedzy ekonomicznej,

szczególnie zarządzania, pozwoli na kształtowanie kariery zawodowej na styku z biznesem, oraz realizacja specjalności z zakresu prawa europejskiego i międzynarodowego.

Analiza konstrukcji programu, a zwłaszcza proponowanych treści programowych, potwierdza wysoki stopień koherencji między celami i zakładanymi efektami kształcenia, a realizowanym procesem dydaktycznym. Przedmioty takie, jak „Przygotowanie do aplikacji” i „Warsztaty prawnicze” pozwalają na pełniejszą realizację celu pierwszego. Bogata oferta przedmiotów z zakresu ekonomii, bankowości, zarządzania i szeroka gama przedmiotów ze specjalności EU „Law and International Law”, gwarantuje osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia. Gwarancją ich osiągnięcia są również stosowane metody dydaktyczne oraz system oceny weryfikacji etapowych i końcowych osiągnięć studenta. **Całość systemu jest spójna i pod tym względem należy go ocenić bardzo wysoko. Jest to koncepcja nowoczesna, dopracowana w szczegółach, odpowiadająca dokonującym się zmianom w systemie kształcenia.**

Bardzo ważnym elementem jest monitorowanie skuteczności podejmowanych działań. Przykładem jest analiza wyników egzaminów na aplikacje prawnicze. Wyniki tej analizy są materiałem do dyskusji nad treściami programowymi, system oceny weryfikacji etapowych i końcowych osiągnięć studenta, ale także są niezwykle pomocne w badaniu zależności między proponowanymi metodami kształcenia a efektywnością procesu dydaktycznego. Potwierdzone to zostało w licznych wypowiedziach na spotkaniu zespołu wizytującego z pracownikami jednostki. Te działania zasługują na pochwałę.

Ocena końcowa 3 kryterium ogólnego: wyróżniająco

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Z punktu widzenia możliwości osiągnięcia zakładanych celów oraz ogólnych i szczegółowych efektów kształcenia, a także uzyskanie zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta konstrukcję programu i jego zakres należy ocenić jednoznacznie pozytywnie. Liczba godzin zajęć jest zgodna ze standardami, program i plan studiów zawierają wszystkie ramowe treści kształcenia, zajęcia realizowane w innej formie niż wykład stanowią procentowo wymaganą standardami liczbę godzin. Liczba godzin zajęć do wyboru w proporcji do ogólnej liczby godzin realizowanych na wizytowanym kierunku wskazuje, że studenci nie mają zagwarantowanej procentowo ich liczby. Wymagane standardami proporcje nie są spełnione. System ustalania punktacji ECTS jest kompletny, jasny i podlega dobrej ocenie. Sekwencja przedmiotów realizowanych w planach studiów nie budzi zastrzeżeń. Program praktyk precyzyjnie określony w sylabusie, jak i miejsca ich odbywania, a także sposób weryfikacji osiągniętych efektów praktyk należy ocenić bardzo dobrze. Organizacja procesu kształcenia jest bardzo dobra w wizytowanej jednostce i zapewnia osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia. Wsparcie procesu kształcenia studentów

wybitnie uzdolnionych należy ocenić wysoko. Rozwiązania dotyczące wsparcia w procesie edukacji studentów niepełnosprawnych są prawidłowe.

2) Całość systemu kształcenia, na który składają się formy i metody dydaktyczne, treści programowe adekwatne do zamierzonych efektów kształcenia, jest spójna i pod tym względem należy go ocenić na wyróżniająco. Jest to koncepcja nowoczesna, w znacznym stopniu oryginalna i dostosowana do Uczelni oraz odpowiadająca dokonującym się zmianom w systemie kształcenia.

4. Liczba i jakość kadry dydaktycznej a możliwość zrealizowania celów edukacyjnych programu studiów

1) Ocena czy struktura kwalifikacji osób prowadzących zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku studiów oraz ich liczba umożliwiają osiągnięcie zakładanych celów i efektów kształcenia.

Struktura osób prowadzących zajęcia pod względem posiadanego dorobku na kierunku *prawo* umożliwia osiągnięcie zakładanych celów i efektów kształcenia **w stopniu pełnym**.

Kadra naukowo-dydaktyczna kierunku *prawo*, oceniana była pod kątem posiadanego dorobku naukowego.

Załącznik nr 5 Nauczyciele akademicy realizujący zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku studiów, w tym stanowiący minimum kadrowe (Cz. I. minimum kadrowe. Cz. II. pozostali nauczyciele akademicy).

2) Ocena spełnienia przez nauczycieli akademickich wymienionych w minimum kadrowym warunków określonych w przepisach prawa.

Zgodnie z § 20 ust. 1 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dn. 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. Nr 243, poz. 1445), minimum kadrowe dla kierunków studiów prowadzonych w dniu wejścia w życie rozporządzenia w jednostkach organizacyjnych uczelni stanowi do dnia 30 września 2012 r. minimum kadrowe określone zgodnie z dotychczasowymi przepisami.

Akademia Leona Koźmińskiego spełnia warunki w zakresie minimum kadrowego określone w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z 27 lipca 2006 r. w sprawie warunków, jakie muszą spełniać jednostki organizacyjne uczelni, aby prowadzić studia na określonym kierunku (*prawo*) i poziomie kształcenia (studia jednolite).

Należy jednak zwrócić uwagę, iż do minimum kadrowego ocenianego kierunku studiów nie można zaliczyć dwóch nauczycieli akademickich: jednego pracownika samodzielnego oraz jednego ze stopniem naukowym doktora. Szczegóły zawarte są w załączniku nr 5 do niniejszego raportu.

Dla wszystkich nauczycieli akademickich wliczonych do minimum kadrowego na bieżący rok akademicki zaplanowano osobiście prowadzone na kierunku studiów i poziomie kształcenia zajęcia dydaktyczne w wymiarze przewidzianym przepisami prawa (§ 8 ust. 3 przywołanego powyżej rozporządzenia).

Podczas weryfikacji teczek osobowych, a w szczególności oświadczeń o wyrażeniu zgody na wliczenie do minimum kadrowego stwierdzono, iż wszystkie osoby zgłoszone do minimum kadrowego spełniają warunki określone w art. 112a ustawy z dn. 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 164, poz. 1365, z późn. zm.).

Kwalifikacje naukowe nauczycieli akademickich potwierdzają odpowiednie dokumenty zawarte w ich teczkach osobowych. Deklarowane doświadczenie zawodowe nauczycieli akademickich znajduje odzwierciedlenie w dokumentacji – świadectwach pracy.

Spośród 21 osób zgłoszonych przez Uczelnię do minimum kadrowego, biorąc pod uwagę posiadany dorobek naukowy tych osób, wszystkie 21 osób może współtworzyć minimum kadrowe na kierunku *prawo*. Jednak ze względów formalnych dwie osoby nie mogą współtworzyć minimum kadrowego - 1 osoba z tytułem profesora zmarła, 1 osoba ze stopniem doktora nie posiada zaświadczenia o równoważności dyplomu.

Tym samym, **do minimum kadrowego zostało zaliczone 19 osób, w tym 10 osób z tytułem profesora lub stopniem doktora habilitowanego, oraz 9 osób ze stopniem doktora.**

Ocena spełnienia wymagań dotyczących relacji między liczbą nauczycieli akademickich stanowiącymi minimum kadrowe a liczbą studentów ocenianego kierunku studiów.

Stosunek liczby nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe 19 do liczby studentów kierunku (1178):

- spełnia wymagania § 11 pkt. 3 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 lipca 2006 r. w sprawie warunków, jakie muszą spełniać jednostki organizacyjne uczelni, aby prowadzić studia na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. Nr 144, poz. 1048, z późn. zm.). Wynosi ok. 1:62 (1178 studentów, 19 osób zaliczonych do minimum), przy wymaganym 1:180.

- spełnia wymagania § 17 ust.1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na

określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. Nr 243, poz. 1445) i wynosi ok. 1: 62 (1178 studentów, 19 osób zaliczonych do minimum) przy wymaganym 1:160.

Ocena prawidłowości obsady zajęć dydaktycznych z poszczególnych przedmiotów:

Zajęcia są obsadzone prawidłowo, zgodnie z prezentowanymi przez prowadzących zajęcia dyscyplinami naukowymi.

Ogólna ocena hospitowanych zajęć dydaktycznych.

Hospitowane zajęcia (były to ćwiczenia) były przeprowadzone na wysokim poziomie. Prowadzący byli bardzo dobrze przygotowani do zajęć pod względem merytorycznym i organizacyjnym. Wykazywali się także życzliwym stosunkiem do studentów.

Ogólna ocena hospitowanych zajęć jest wysoka.

Załącznik nr 6 Informacja o hospitowanych zajęciach i ich ocena.

3) Ocena prowadzonej polityki kadrowej i jej spójności z założeniami rozwoju ocenianego kierunku studiów:

W ALK zatrudnione są osoby z tytułem naukowym profesora, stopniem naukowym doktora habilitowanego i doktora, oraz tytułem zawodowym magistra. Uczelnia przywiązuje ogromną wagę do właściwego i starannego doboru kadry akademickiej. Wśród czynników stanowiących podstawę budowy polityki kadrowej należy wymienić: dbałość o jakość kadry, zatrudnienie kadry w Kolegium Prawa w ramach podstawowego miejsca pracy, rozwój naukowy kadry, motywacyjny sposób zarządzania kadrami. Celem prowadzonej polityki kadrowej jest wykorzystanie potencjału osób zatrudnionych, zwłaszcza należących do młodej kadry, ukształtowanej już w atmosferze i kulturze Akademii Leona Koźmińskiego. Tym niemniej, z uwagi na interdyscyplinarny charakter kształcenia na kierunku prawo oraz dążenie do zapewnienia jak najlepszej oferty programowej, istnieje konieczność uzupełniania obsady zajęć specjalistami spoza Uczelni, zwłaszcza wybitnymi praktykami.

Jako podstawę powstania stosunku pracy Uczelnia preferuje umowę o pracę, choć Statut wskazuje również na możliwość zatrudnienia na podstawie mianowania. Asystenci i adiunkci są zatrudniani w drodze konkursu, gdzie komisja powołana przez Rektora zapoznaje się ze złożonymi ofertami, a następnie organizuje spotkania z wybranymi osobami ubiegającymi się o pracę. W trakcie spotkania kandydat prezentuje m.in. swoje osiągnięcia naukowe i dydaktyczne, omawia swoje plany w zakresie rozwoju naukowego, przedstawia koncepcję prowadzenia zajęć w ALK.

Dla zdecydowanej większości nauczycieli akademickich prowadzących obecnie zajęcia na kierunku prawo, czyli dla 58 osób, zatrudnienie w ALK stanowi pierwsze miejsce pracy, dla 8 osób stanowi dodatkowe miejsce pracy. Mieści się to w założeniach realizowanej polityki kadrowej mającej na celu zbudowanie wykwalifikowanego i stabilnego zespołu kadrowego. Znaczna część nauczycieli akademickich, w tym wszyscy (poza jednym) profesorowie, zatrudniona jest na czas nieokreślony, co sprawia, że kadra jest stabilna.

W raporcie samooceny Uczelnia przedstawiła 33 osoby spoza minimum kadrowego, które prowadzą aktualnie zajęcia na ocenianym kierunku (część z przedstawionych przebywała na urlopie). Dorobek naukowy wszystkich tych osób pokrywa się z efektami kształcenia dla prowadzonych przedmiotów. Wszystkie te osoby prowadzą zajęcia stosownie do posiadanych kwalifikacji oraz dorobku naukowego (załącznik nr 5. Nauczyciele akademicy realizujący zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku studiów. Cz. II. Nauczyciele akademicy spoza minimum kadrowego). Obsada zajęć w tym zakresie nie budzi wątpliwości.

- systemu wspierania rozwoju kadry naukowo-dydaktycznej, w tym poprzez zapewnienie warunków do rozwoju naukowego i umiejętności dydaktycznych (urlopy naukowe, stypendia, staże, wymianę z uczelniami i jednostkami naukowo-badawczymi w kraju i za granicą), oraz ocena jego efektywności.

Do istotnych elementów systemu wspierającego rozwój kadry naukowo-dydaktycznej należy zaliczyć założenie budowania stałego zintegrowanego zespołu kadrowego Uczelni, aktywne wspieranie rozwoju naukowego kadry, system motywacyjny w zakresie wynagradzania za osiągnięcia badawcze (Zarządzenie Nr 10 - 2010/2011 Rektora Akademii Leona Koźmińskiego z dnia 17 stycznia 2011 roku w sprawie Regulaminu Nagród i Wyróżnień Rektora za Prace Badawcze, Zarządzenie Rektora Akademii Leona Koźmińskiego Nr 29 - 2011/2012 z dnia 13 lutego 2012 r. - Regulamin Nagród Rektora dla nauczycieli akademickich za opublikowane prace badawcze), podnoszenie umiejętności dydaktycznych, językowych (Zarządzenie Nr 8-2006/2007 Rektora Akademii Leona Koźmińskiego z dnia 12 kwietnia 2007 r. w sprawie znajomości języka angielskiego przez pracowników etatowych ALK), system nagród za innowacje organizacyjne i dydaktyczne (Zarządzenie nr 34 - 2011/2012 Rektora Akademii Leona Koźmińskiego z dnia 7 marca 2012 roku w sprawie nagród Rektora za innowacje organizacyjne i dydaktyczne). Rozwój naukowy pracowników naukowo-dydaktycznych zakłada zwiększenie aktywności naukowej pracowników w zakresie zdobywania stopni i tytułów naukowych (doktoraty, habilitacje, profesury). Plany rozwoju naukowego kadry naukowo-dydaktycznej Kolegium Prawa koncentrują się w szczególności wokół uzyskania kolejnych stopni i tytułów naukowych oraz realizacji planów badawczych. W uczelni jest stosowany system stypendiów naukowych doktorskich i habilitacyjnych (zarządzenie Nr 20 -2008/2009 Rektora Akademii Leona Koźmińskiego z dnia 2 lipca 2009 roku w sprawie Regulaminu przyznawania pracownikom Akademii Leona Koźmińskiego stypendiów dla celów naukowych), które są finansowane ze środków własnych uczelni.

Stypendia dla celów naukowych przyznawane są pracownikom naukowo – dydaktycznym Akademii Leona Koźmińskiego, zatrudnionym na stanowisku asystenta lub adiunkta w pełnym wymiarze czasu pracy, dla których ALK jest podstawowym miejscem pracy.

Ważnym elementem rozwoju naukowego kadry Kolegium Prawa ALK jest działalność naukowo-badawcza. Uczelnia przywiązuje ogromną wagę do aktywności pracowników w tym obszarze, oferując przy tym istotne wsparcie organizacyjne i finansowe dla uruchomienia i prowadzenia badań i prac naukowych, empirycznych, a także związanych z nimi zadań, służących rozwojowi naukowemu. Zadania badawcze pracowników są określane w umowach o pracę, które zobowiązują pracowników do przedstawiania wyników aktywności badawczej w postaci publikacji naukowych. W Akademii funkcjonuje system nagród rektorskich za prace naukowe (Zarządzenie Nr 10 - 2010/2011 Rektora Akademii Leona Koźmińskiego z dnia 17 stycznia 2011 roku w sprawie Regulaminu Nagród i Wyróżnień Rektora za Prace Badawcze; Zarządzenie Rektora Nr 29 - 2011/2012 z dnia 13 lutego 2012 r. - Regulamin Nagród Rektora dla nauczycieli akademickich za opublikowane prace badawcze). Celem funkcjonującego systemu nagradzania za efektywną działalność naukową jest niewątpliwe motywacja i wsparcie finansowe, zwłaszcza młodych pracowników nauki, a także stworzenie lepszych warunków rozwoju naukowego.

W celu rozwijania kariery naukowej Uczelnia oferuje możliwość sfinansowania wyjazdów naukowo-badawczych do zagranicznych instytucji i ośrodków badawczych. Pracownicy naukowo-dydaktyczni mogą ubiegać się o dofinansowanie wyjazdów na konferencję lub seminarium naukowe ze środków Akademii, co sprzyja intensyfikacji umiędzynarodowienia badań naukowych oraz wymianie doświadczeń dydaktycznych.

ALK przywiązuje dużą wagę do rozwijania kompetencji językowych kadry akademickiej, zwłaszcza w zakresie znajomości języka angielskiego (Zarządzenie Nr 8-2006/2007 Rektora Akademii Leona Koźmińskiego w sprawie znajomości języka angielskiego przez pracowników etatowych ALK z dnia 12 kwietnia 2007 r.). Uczelnia organizuje także kursy językowe o różnych stopniach zaawansowania (m.in. j. angielski, j. niemiecki, j. hiszpański, j. rosyjski, j. chiński), dostępne także dla pracowników naukowo-dydaktycznych.

ZO stwierdził, że **Kolegium Prawa Akademii Leona Koźmińskiego w Warszawie spełnia kryterium minimum kadrowego dla kierunku *prawo* w pełni. Minimum kadrowe wykazuje się należyłą stabilnością.**

Opinie prezentowane przez nauczycieli akademickich podczas spotkania z zespołem oceniającym, perspektywy rozwoju kierunku i ograniczenia.

Podczas spotkania z nauczycielami akademickimi ZO spotkał się z opiniami, że władze Uczelni wspierają rozwój kierunku *prawo* poprzez właściwą i stabilną politykę kadrową. Władze Uczelni wspierają różnorodne formy podnoszenia kwalifikacji przez pracowników naukowych, w tym popierają wyjazdy naukowe za granicę i udział w krajowych oraz międzynarodowych konferencjach i sympozjach naukowych.

4) W przypadku kolejnej oceny jakości kształcenia na danym kierunku studiów należy ocenić zmiany, ich wpływ na osiągnięte efekty i jakość kształcenia, odnieść się do stopnia realizacji zaleceń sformułowanych poprzednio lub efektów działań naprawczych.

Nie dotyczy.

Ocena końcowa 4 kryterium ogólnego: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Struktura kwalifikacji osób prowadzących zajęcia dydaktyczne na kierunku *prawo*, zarówno posiadających kwalifikacje w zakresie ocenianego kierunku studiów, jak i w dziedzinie nauki związanej z ocenianym kierunkiem studiów, jest prawidłowa. Odpowiednia jest również liczba nauczycieli akademickich. Stopień spełnienia kryterium **w pełni**.

2) Oceniani nauczyciele akademicy w pełni spełniają wymagania w zakresie stanowienia minimum kadrowego, zarówno pod względem formalnym, jak i merytorycznym. Stopień spełnienia kryterium **w pełni**.

3) Prowadzona polityka kadrowa jest stabilna i w pełni spójna z założeniami rozwoju kierunku *prawo*.

5. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa, którą dysponuje jednostka, a możliwość realizacji zakładanych efektów kształcenia oraz prowadzonych badań naukowych

Akademia Leona Koźmińskiego w Warszawie dysponuje czterema budynkami (A, B, C, D) o łącznej 21000 km². Uczelnia jest właścicielem powyższych budynków. Stosowne akta własności przedstawiono Zespołowi Oceniającemu podczas oceny programowej na kierunku *prawo*. Budynki te znajdują się w Warszawie przy ul. Jagiellońskiej 57.

Uczelnia dysponuje bardzo dobrze wyposażonymi salami do prowadzenia zajęć dydaktycznych. Na 64 tego typu pomieszczenia składają się:

- **26 sal wykładowych** (najmniejsza sala dla 24 osób – sala konferencyjna, największa – dla 400 osób (połączone Aule I i II), łączna liczba miejsc w tego rodzaju salach: 2 343; 24 wyposażonych jest w projektory multimedialne; 16 sal, w tym tych mieszczące najwięcej studentów, jest klimatyzowanych),
- **23 sale ćwiczeniowe** (od 30 do 52 miejsc, łączna liczba miejsc w salach tego typu: 966; 23 sale wyposażone są w projektory, 18 sal posiada klimatyzację),
- **7 sal laboratoryjnych** (wyposażonych w komputery z dostępem do Internetu, najmniejsza sala dla 12 osób, największa – dla 60 osób, łączna pojemność tego typu sal: 216 miejsc; 2 z nich są klimatyzowane, 2 z nich posiadają także projektory)

- **7 sal lektorskich** (najmniejsza ma 16, a największa – 28 miejsc, łączna liczba miejsc tego typu sal: 157; 2 z nich wyposażone są w projektory, 2 sale są klimatyzowane);
- **1 sala Senatu** (mieszcząca 88 osób, wyposażona jest w projektor oraz klimatyzację)

Specjalnie z myślą o studentach Kolegium Prawa studiujących na kierunku *prawo* została zaprojektowana sala do symulacji rozpraw (sala Muzeum Sądownictwa), w której studenci uczestniczą w symulowanych rozprawach sądowych. W ramach bazy dydaktycznej Uczelnia posiada pracownie językowe, przeznaczone do nauki języków obcych. Są one standardowo wyposażone w sprzęt audiowizualny (monitory plazmowe, projektory, telewizory, magnetowidy, magnetofony).

Uczelnia posiada własne obiekty sportowe: 2 boiska i 2 sale sportowe oraz siłownię. Na podstawie umów najmu Uczelnia zapewnia możliwość korzystania z basenu, sauny oraz hal przeznaczonych do uprawiania różnych dyscyplin sportowych.

Na terenie Uczelni znajduje się także punkt sprzedaży książek.

Do dyspozycji studentów pozostają dwa punkty kserograficzne, w których można się również zaopatrzyć w podstawowe artykuły papiernicze.

Na terenie Uczelni działa także filia Urzędu Pocztowego oraz 4 punkty gastronomiczne i kiosk.

Do dyspozycji studentów i pracowników pozostaje bezpłatny, dozorowany parking na 550 miejsc.

W Uczelni pozostaje do dyspozycji 500 komputerów, połączonych siecią z dostępem do Internetu o przepustowości 100 MB, w tym ponad 200 wyłącznie dla kadry naukowo-dydaktycznej i administracyjnej

Akademia wyposażona jest w 30 serwerów fizycznych oraz ponad 20 serwerów wirtualnych, a także 3 macierze dyskowe. W minionym roku Uczelnia rozbudowała swoje środowisko wirtualne, dzięki czemu w najbliższych latach możliwe będzie uruchomienie kilkudziesięciu nowych serwerów.

W latach 2006 – 2008 Uczelnia wdrożyła nowy, zintegrowany system informatyczny składający się z oprogramowania SIMPLE.ERP i oprogramowania Uczelnia XP. Program SIMPLE.ERP eksploatowany jest na 15 stanowiskach w obszarach: finanse i księgowość, majątek trwały, obrót towarowy, personel. Natomiast do oprogramowania Uczelnia XP mają dostęp pracownicy Uczelni w następującym zakresie: Rozliczenia ze studentami, Stypendia, Planowanie zajęć, Rozliczenie dydaktyki, Rekrutacja WWW, Rekrutacja XP, Moduł komunikacji ze studentami, Ocena XP, Ankieta XP, AWSTV (infoTV), System Informowania Kierownictwa, Centrum Obsługi Kart i Wirtualna Uczelnia. Do Wirtualnej Uczelni, gdzie publikowane są wszystkie ważne informacje naukowe, dydaktyczne i organizacyjne (np.

informacje o konferencjach, seminariach, najważniejszych projektach badawczych i publikacjach pracowników naukowych, plany zajęć, stan rozliczeń z uczelnią) studenci i pracownicy mają dostęp poprzez stronę internetową Uczelni.

W Uczelni znajduje się też ogólnodostępna pracownia komputerowa otwarta dla studentów przez 7 dni w tygodniu. Dla wszystkich studentów dostępne jest darmowe oprogramowanie (m.in. systemy operacyjne, program antywirusowy).

Uczelnia posiada 8 laboratoriów komputerowych, które mają następującą liczbę stanowisk z komputerami: 40 stanowisk; 24 stanowiska; 20 stanowisk; 20 stanowisk; 40 stanowisk; 60 stanowisk; 13 stanowisk. Łącznie we wszystkich laboratoriach znajduje się 217 stanowisk komputerowych z dostępem do Internetu.

Liczba komputerów w bibliotece: 36 (wszystkie podłączone do sieci wewnętrznej), z czego 30 jest podłączonych do Internetu, 28 jest dostępnych dla czytelników biblioteki (22 komputery podłączone do Internetu).

Biblioteka posiada w swym księgozborze 59 780 woluminów książek, z czego ok. 35% stanowią pozycje prawnicze (ok. 4 500 tytułów). Na stanie Biblioteki znajduje się 547 tytułów czasopism (w tym 248 w prenumeracie bieżącej), z czego 119 to tytuły prawnicze (w tym 96 stricte z dziedziny prawa, w tym 66 w prenumeracie bieżącej).

Cały księgozbiór jest skatalogowany wyłącznie w formie elektronicznej w systemie Patron. Dostęp do bibliotecznego katalogu możliwy jest zarówno z komputerów biblioteki, jak i przez Internet.

Uczelnia posiada – za pośrednictwem biblioteki – dostęp do 30 różnego rodzaju elektronicznych baz danych zawierających monografie, czasopisma, akty prawne i informacje gospodarcze. Bazy te zapewniają dostęp do ok. 28 000 tytułów książek, w tym ok. 4 400 książek prawniczych; 24 700 tytułów czasopism w wersji pełno-tekstowej, w tym ok. 2 500 czasopism prawniczych.

Biblioteka ma powierzchnię 1 250 m² obejmującą: czytelnię główną z wypożyczalnią (60 miejsc siedzących); małą czytelnię (10 miejsc siedzących); czytelnię czasopism bieżących (12 miejsc siedzących); informatorium (12 miejsc siedzących z komputerami); antresolę (80 miejsc siedzących); 13 boksów do pracy indywidualnej lub dwuosobowej (w tym 9 z komputerami); 2 sale pracy grupowej; zaplecze biblioteczne).

Przed wejściem do biblioteki znajduje się punkt ksero.

Godziny otwarcia Biblioteki: poniedziałek, wtorek, czwartek, piątek 9⁰⁰ – 19³⁰, środa 9⁰⁰ – 16⁰⁰, sobota 10⁰⁰ – 16⁰⁰, niedziela 10⁰⁰ – 15⁰⁰. Czytelnia Biblioteki czynna jest: poniedziałek – piątek 9⁰⁰ – 19³⁰, sobota 10⁰⁰ – 18⁰⁰, niedziela 10⁰⁰ – 15⁰⁰.

W opinii studentów biblioteka wyposażona jest w niezbędny księgozbiór, zapewniający dostęp do fachowej literatury.

Studenci pozytywnie ocenili dostępność punktów gastronomicznych, których godziny otwarcia dostosowane są także do studentów studiów niestacjonarnych. Ponadto, zdaniem studentów dużym plusem jest możliwość skorzystania z dużego, bezpłatnego parkingu.

Podczas spotkania studenci zgodnie stwierdzili, że nowoczesność i wysoki standard budynków oraz baza dydaktyczna stworzona przez Uczelnię zapewnia komfortowe warunki studiowania.

- ocena przystosowania infrastruktury dydaktycznej do potrzeb studentów niepełnosprawnych;

Uczelnia jest dostosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Wejścia do obydwu budynków umożliwiają wjazd na wózkach inwalidzkich. Przy wejściu w budynku A znajduje się odpowiedni podjazd.

W obydwu budynkach uczelni (A i D), w których odbywają się zajęcia na kierunku *prawo*, znajdują się nowoczesne windy, które dojeżdżają na ostatnie piętra budynków. W miejscach gdzie znajdują się schody prowadzące do auli oraz sal wykładowych zamontowane zostały dźwigi/platformy/podnośniki, które umożliwiają osobom poruszającym się na wózkach (lub mających jakikolwiek inny problem z poruszaniem się) wygodne i bezpieczne pokonanie wysokości lub schodów.

W aulach, gdzie odbywają się zajęcia, istnieją podjazdy dla osób niepełnosprawnych, umożliwiające przemieszczenie się do katedr.

Winda w budynku D na poziomie – 1 jest położona tuż obok biblioteki. W pięterowej bibliotece również znajduje się winda na I piętro biblioteki. Pomędzy regałami zostały przewidziane takie odstępy, aby osoby poruszające się na wózkach inwalidzkich mogły przemieszczać się swobodnie.

W salach, gdzie odbywają się zajęcia dydaktyczne dla niedosłyszących i niesłyszących studentów, zainstalowane zostały wideoprojektory (zakupione ze środków, które uczelnia otrzymała z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych) oraz pętla dla osób niedosłyszących. Studentom pomagają też tłumacze języka migowego.

- w przypadku kolejnej oceny jakości kształcenia na danym kierunku studiów należy ocenić dokonane zmiany, odnieść się do stopnia realizacji zaleceń sformułowanych poprzednio, efektów działań naprawczych, a także ocenić wpływ zmian infrastruktury na możliwość osiągnięcia założonych efektów kształcenia i jego jakość.

Ocena końcowa 5 kryterium ogólnego: wyróżniająco

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego: Uczelnia dysponuje bardzo dobrze wyposażoną bazą materialną, budynki i mieszczące się w nich sale dydaktyczne są w bardzo dobrym stanie technicznym. Studenci mają łatwy dostęp do

korzystania z sieci komputerowej. Biblioteka posiada bogaty księgozbiór, w którym 35 % stanowi literatura prawnicza. Ponadto studenci mają bardzo szeroki dostęp do czasopism zarówno w wersji papierowej, jak i elektronicznej. Również w opinii studentów oferowana baza dydaktyczna i naukowa w pełni umożliwia osiągnięcie przewidywanych efektów kształcenia na wizytowanym kierunku.

6. Badania naukowe prowadzone przez jednostkę w zakresie obszaru/obszarów kształcenia, do którego został przyporządkowany oceniany kierunek studiów

W ramach działań statutowych prowadzone były następujące badania naukowe związane z dziedziną nauk prawnych, a więc również z kierunkiem kształcenia *prawo*:

2007 r.

- Wybrane aspekty prawne gospodarki

2008 r.

- Reforma ustroju i prawa UE
- Implementacja prawa unijnego i realizacja zasad konstytucyjnych
- Problemy nowych kodyfikacji w prawie polskim
- Funkcjonowanie organów administracji publicznej
- Wartości w prawie
- Wybrane aspekty prawne gospodarki

2011 r.

- Reforma ustroju i prawa UE
- Implementacja prawa unijnego i realizacja zasad konstytucyjnych
- Problemy nowych kodyfikacji w prawie polskim

2012 r.

- Reforma ustroju i prawa UE

Wśród konferencji i seminariów naukowych organizowanych lub współorganizowanych przez Uczelnię należy wymienić następujące konferencje:

- 1) 14 V 2007 r. Tworzenie prawa w Polsce i we Włoszech (współpraca: Uniwersytety w Sassari i w Cagliari);
- 2) 4 VI 2007 r. Jurysdykcja Trybunału Sprawiedliwości WE do orzekania w trybie prejudycjalnym w dziedzinie wiz, azylu, imigracji i innych polityk związanych ze swobodnym przepływem osób (współpraca: SGH);

- 3) 4 – 5 VI 2007 r. Główne uwarunkowania i bariery w procesie naprawy finansów publicznych. Aspekty prawne i ekonomiczne (współpraca: KUL i UMCS);
- 4) 15 – 17 XI 2007 r. Organy ścigania i wymiaru sprawiedliwości a ochrona interesów finansowych Wspólnoty Europejskiej (współpraca: Towarzystwo Badawcze Prawa Europejskiego);
- 5) 13 XII 2007 r. Traktat z Lizbony – aspekty prawne i polityczne. Wyzwania dla Polski (współpraca: Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej w Polsce);
- 6) 28 I 2008 r. Ochrona danych osobowych w strefie Schengen (współpraca: Biuro GIODO);
- 7) 26 XI 2008 r. Prawne i polityczne aspekty konfliktu w Gruzji.

Odzwierciedleniem badań naukowych prowadzonych w ramach działalności Kolegium Prawa są wydawnictwa naukowe. Przede wszystkim należy wskazać na serię wydawniczą zatytułowaną *Krytyka prawa. Niezależne Studia nad Prawem* (T.: *Własność*, Warszawa 2009; T. II: *Bezpieczeństwo*, Warszawa 2010; T. III: *Równość*, Warszawa 2010; T. IV: *Prywatyzacja władzy publicznej, publicyzacja sfery prywatnej*, Warszawa 2012). Na uwagę zasługują wydawnictwa z serii: Monografie Prawnicze Akademii Leona Koźmińskiego. W ramach tej serii publikacje są wydawane w poszczególnych działach, np. „Historia Prawa”.

Realizowane przez Uczelnię badania naukowe, w szczególności te które są prowadzone w ramach działalności Kolegium Prawa, są bardzo blisko związane z procesem dydaktycznym na kierunku *prawo*. Można z całą pewnością ocenić, że badania te są uzupełnieniem prowadzonej działalności dydaktycznej. Ponadto za pomocą organizowanych przy współudziale innych uczelni konferencji naukowych stwarzane są podstawy do wymiany naukowej zarówno w grupie nauczycieli akademickich, jak i w grupie studentów.

Na wizytowanym kierunku, studenci mogą rozwijać swoje zainteresowania poprzez uczestnictwo w studenckim ruchu naukowym oraz prowadzenie indywidualnej działalności naukowo-badawczej. Dzięki aktywności w kołach naukowych studenci mają zapewnioną możliwość rozwijania swoich umiejętności poprzez praktyczne zastosowanie zdobytej podczas studiów wiedzy teoretycznej. W ramach Studenckiej Poradni Prawnej, studenci pomagają niezamożnym klientom w prowadzeniu spraw sądowych oraz udzielają bezpłatnych porad prawnych. W ramach działalności naukowej, członkowie kół naukowych organizują konferencje i seminaria. Studenci uczestniczą również w krajowych i międzynarodowych konkursach i konferencjach naukowych, podczas których przedstawiają swoje referaty naukowe czy glosy do orzeczeń sądowych. Studenci mają również możliwość uczestniczenia w symulacjach rozpraw sądowych, podczas których wcielają się role procesowe pełnomocników stron, opracowują strategię prowadzenia spraw czy przygotowują pisma procesowe.

Z przedstawionej przez Uczelnię dokumentacji wynika, iż studenci mają możliwość prezentowania swoich prac naukowych w postaci artykułów i opracowań naukowych zarówno w publikacjach krajowych, jak i zagranicznych. Studenci uczestniczą również

w projektach badawczych realizowanych w ramach programów stypendialnych lub w ramach współpracy Uczelni z innymi podmiotami,

W Uczelni wprowadzony został program naukowy „Top 15” przeznaczony dla najlepszych studentów, jego celem jest nagrodzenie studentów za ich dotychczasowe osiągnięcia poprzez stworzenie możliwości rozwijania indywidualnych umiejętności naukowych w wybranej dziedzinie. Projekt daje studentowi szansę realizowania samodzielnego projektu badawczego pod nadzorem opiekuna naukowego.

W ramach wolontariatu realizowanego przez Studencką Poradnię Prawną studenci podejmują współpracę z placówkami oświatowymi, innymi szkołami czy instytucjami państwowymi organizując spotkania edukacyjne w środowisku lokalnym, prowadząc zajęcia edukacyjne dla uczniów liceów, w ramach zorganizowanego projektu „Street Law”.

Studenci pozytywnie oceniają pomoc Uczelni w rozwoju studenckiego ruchu naukowego. Zdaniem studentów, osoby aktywnie uczestniczące w działalności naukowej mogą liczyć na pomoc i opiekę merytoryczną ze strony pracowników naukowo-dydaktycznych. Studenci mogą zapoznać się również z wynikami badań realizowanych przez pracowników naukowo-dydaktycznych. Zdaniem studentów, działalność naukowa pracowników Kolegium powiązana jest z tematyką realizowanych zajęć, zwłaszcza w zakresie przedmiotów do wyboru.

Ocena końcowa 6 kryterium ogólnego: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego: Uczelnia prowadzi zaawansowane badania w dziedzinie nauk prawnych. Znajduje to swoje odzwierciedlenie w organizowanych konferencjach naukowych oraz publikacjach wydawanych przez Uczelnię. Prowadzone badania naukowe oraz współpraca naukowa z innymi uczelniami w pełni wpływa na realizowany proces dydaktyczny. W opinii studentów, Uczelnia w pełni stwarza studentom możliwość działalności w studenckim ruchu naukowym oraz prowadzenie działalności naukowo-badawczej.

7. Wsparcie studentów w procesie uczenia się zapewniane przez Uczelnię

1) Ocena zasad rekrutacji

Oferta edukacyjna stacjonarnych i niestacjonarnych jednolitych studiów magisterskich na kierunku *prawo* kierowana jest do absolwentów szkół średnich, którzy uzyskali świadectwo dojrzałości i chcą kontynuować naukę na studiach wyższych. W postępowaniu rekrutacyjnym mogą uczestniczyć kandydaci, którzy złożą dokumenty, o których mowa w § 5 uchwały nr 105 – 2009/2010 Senatu ALK z dnia 20 maja 2010 r. w sprawie warunków i trybu rekrutacji na studia wyższe na rok akademicki 2011/12.

Kandydaci na studia stacjonarne kwalifikowani są na podstawie wyników uzyskanych na egzaminie maturalnym. Podstawę przyjęcia na studia stanowi suma punktów uzyskanych z trzech wybranych przez kandydata przedmiotów spośród wszystkich objętych egzaminem maturalnym, przeliczonych według następujących zasad:

✧ w odniesieniu do kandydatów, którzy uzyskali świadectwo dojrzałości, tzw. nowej matury, wyniki procentowe wpisane na świadectwie z poszczególnych przedmiotów są przeliczane na punkty w następujący sposób:

- poziom podstawowy w proporcji: 1% = 1,5 punktu,
- poziom rozszerzony w proporcji: 1% = 2 punkty.

✧ w odniesieniu do kandydatów, którzy uzyskali świadectwo dojrzałości na podstawie tzw. starej matury lub dyplom International Baccalaureat wydany przez IBO z siedzibą w Genewie w ramach programu Matury Międzynarodowej albo świadectwo dojrzałości za granicą, w postępowaniu rekrutacyjnym uwzględnia się przedmioty z egzaminu maturalnego a oceny wpisane na świadectwie z przedmiotów są przeliczane na punkty w sposób dostosowany do systemu przeliczania wyników uzyskanych przez kandydatów zdających tzw. Nową Maturę.

Na studia zostają przyjęci kandydaci, którzy uzyskali łącznie co najmniej 220 punktów rekrutacyjnych, obliczonych według w/w zasad, jednakże kandydaci, którzy chcą podjąć studia stacjonarne od pierwszego roku na dwóch kierunkach (program stypendialny Prawo+): *prawo* oraz zarządzanie albo *prawo* oraz finanse i rachunkowość oraz chcą skorzystać z ulgi w opłacie czesnego za drugi kierunek studiów w wysokości 75%, muszą uzyskać co najmniej 350 punktów rekrutacyjnych.

Kandydaci na studia są przyjmowani do wyczerpania limitu miejsc ustalanego przez Rektora.

Laureaci olimpiad szczebla ogólnopolskiego przyjmowani są z pominięciem zasad rekrutacji.

Kandydaci na studia niestacjonarne są przyjmowani według kolejności zgłoszeń do wyczerpania limitu miejsc, ustalanego przez Rektora. Rektor (w terminie do 30 kwietnia w roku akademickim poprzedzającym rok, na który jest prowadzona rekrutacja) określa limit miejsc dla kandydatów na studia na poszczególnych kierunkach studiów.

Z przebiegu postępowania rekrutacyjnego sporządza się protokół, według wzoru ustalonego przez przewodniczącego komisji rekrutacyjnej. W protokole wpisuje się wyniki uzyskane przez kandydata ze wszystkich elementów postępowania rekrutacyjnego. Protokół podpisują przewodniczący oraz członkowie komisji rekrutacyjnej.

Program jednolitych studiów magisterskich na kierunku prawo adresowany jest do kandydatów, którzy zainteresowani są otrzymaniem teoretycznej wiedzy z zakresu nauk

prawnych uzupełnionej o umiejętność praktycznego jej zastosowania oraz o elementy wiedzy z zakresu nauk ekonomicznych i o zarządzaniu.

Kolegium Prawa ALK kieruje swoją ofertę do kandydatów chcących kształcić się także w środowisku międzynarodowym. Oferta edukacyjna kierowana jest do tych kandydatów, którzy pragną zdobyć wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne, umożliwiające kontynuację nauki na klasycznych aplikacjach prawniczych (ogólnej, adwokackiej, radcowskiej, notarialnej), jak też innych (np. legislacyjna, rzecznikowska) czy do wykonywania innych zawodów, w których wymagana jest specjalistyczna wiedza prawnicza (np. doradca podatkowy, doradca prawny, urzędnik).

Od studentów wymagany jest duży nakład pracy własnej, z reguły dwukrotnie przekraczający liczbę godzin zajęć w ramach poszczególnych przedmiotów. Studenci są zobligowani do przygotowania się z odpowiedniej partii materiału, która stanowi podstawę do rozważań i dyskusji (często w postaci kazusów) z wykładowcą i innymi studentami podczas zajęć. Wiedza z zakresu nauk prawnych przekazywana jest także przez teoretyków, którzy jednocześnie wykonują zawody prawnicze, co pozwala pokazać szerokie spektrum skomplikowanych relacji prawnych w praktyce.

Należy stwierdzić, że zasady rekrutacji umożliwiają dobór kandydatów posiadających wiedzę i umiejętności niezbędne do uzyskania w procesie kształcenia zakładanych efektów kształcenia. Nie ma w tych zasadach regulacji dyskryminujących jakąś grupę kandydatów. Wielkość rekrutacji jest uzależniona od potencjału dydaktycznego Uczelni – Rektor co roku określa limity przyjęć.

Określony nakład pracy studenta i czas niezbędny do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia jest duży, ale na pewno możliwy do zrealizowania. Tak samo czas niezbędny do zrealizowania programu studiów, czyli osiągnięcia zakładanych efektów, jest prawidłowo określony.

2) Ocena czy system oceny osiągnięć studentów jest zorientowany na proces uczenia się, zapewnia przejrzystość i obiektywizm formułowania ocen, a wymagania w nim określone są wystandardyzowane.

Na spotkaniu z ZO studenci zgodnie stwierdzili, że system oceny osiągnięć studentów skonstruowany jest według przejrzystych zasad. Studenci na pierwszych zajęciach są informowani o wymaganiach egzaminacyjnych z danego przedmiotu. W opinii studentów forma zaliczenia przedmiotu dostosowana jest do jego treści. Stopień trudności, zakres pytań w pełni odpowiada sylabusom przedmiotów i wskazuje na dostosowanie formy sprawdzania do charakteru przedmiotu poprzez wprowadzenie różnych form sprawdzania wiedzy – testy, odpowiedzi ustne, rozwiązywanie kazusów. Studenci czują się odpowiednio poinformowani o zasadach zaliczania zajęć, a zasady te nie są zmieniane w trakcie trwania roku akademickiego.

Studenci przedstawili pozytywne opinie dotyczące sposobu i formy przeprowadzenia egzaminów. Zdaniem studentów zarówno egzaminy, ustne jak i pisemne, zapewniają pełny obiektywizm oceny. Na egzaminie ustnym muszą być obecne co najmniej dwie osoby, co dodatkowo jest gwarantem zapewnienia bezstronności oceny. Studenci na indywidualną prośbę mają wgląd do prac pisemnych.

Studenci obecni na spotkaniu zgodnie przyznali, że zapoznali się z funkcjonującym w Uczelni Regulaminem studiów.

3) Ocena możliwości mobilności studentów stworzonych poprzez strukturę i organizację programu ocenianego kierunku. Ocena działań wspierających mobilność studentów, w tym związanych z popularyzacją wiedzy na temat systemu ECTS, i ułatwiania studentom wykorzystania możliwości stwarzanych przez ten system zarówno w kraju jak i za granicą.

Ocena wpływu współpracy międzynarodowej prowadzonej przez jednostkę na możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia (wymiana studentów, udział studentów w badaniach realizowanych w ramach tej współpracy).

Studenci wizytowanego kierunku mają zapewnioną możliwość realizacji części studiów poza jednostką macierzystą w ramach programu wymiany międzynarodowej LLP Erasmus. Dodatkowo, dzięki nawiązanej współpracy pomiędzy Uczelnią, a zagranicznymi jednostkami naukowymi, studenci mają zapewnioną możliwość korzystania z wyjazdów do uczelni partnerskich położonych m.in. w Stanach Zjednoczonych Ameryki, Japonii czy Hongkongu.

Według dokumentacji przedstawionej przez wizytowaną jednostkę, w roku akademickim 2011/2012 z wymian międzynarodowych w ramach programu Erasmus skorzystało 7 studentów prawa. W tym samym okresie, do Kolegium Prawa ALK przyjechało 8 studentów z zagranicy. Studenci pozytywnie oceniają dostęp do informacji związanych z zasadami rekrutacji i uczestnictwa studentów w programach wymian międzynarodowych. Zdaniem studentów, szczególnie, na bieżąco aktualizowane, informacje dotyczące programów międzynarodowych oraz wykaz uczelni zagranicznych, z którymi zostały podpisane umowy w ramach programu Erasmus, zamieszczane są zarówno na stronie internetowej Uczelni, jak i na tablicach ogłoszeń zamieszczanych w budynkach Uczelni. Studenci pozytywnie oceniają również funkcjonowanie Biura ds. Współpracy z Zagranicą, odpowiedzialnego za obsługę programu Erasmus. Studenci nie zgłaszali problemów z uznawaniem przez uczelnię macierzystą uzyskanych punktów ECTS i przedmiotów zaliczonych w czasie pobytu na uczelni przyjmującej.

Studenci zwrócili uwagę, że oferta wyjazdów do uczelni zagranicznych w ramach programu Erasmus skierowana jest głównie do studentów kierunków ekonomicznych. Zdaniem studentów, Uczelnia powinna zapewniać studentom studiów prawniczych bogatszą ofertę wyjazdów zagranicznych, podczas których studenci mogą realizować część studiów zgodnie z profilem kształcenia. Sugeruje się podjęcie przez władze jednostki działań

mających na celu zapewnienie studentom wizytowanego kierunku oferty wyjazdów zagranicznych na poziomie zbliżonym do oferty skierowanej do studentów kierunków ekonomicznych prowadzonych w Uczelni.

4) Ocena systemu opieki naukowej i dydaktycznej nad studentami ocenianego kierunku studiów.

Podczas spotkania z ZO, studenci zgodnie stwierdzili, że mają zapewniony odpowiedni dostęp do informacji związanych z tokiem studiów, a także materiałów niezbędnych w procesie dydaktycznym. O sprawach pilnych np. odwołanie zajęć studenci są informowani przez wiadomości sms-owe lub telefonicznie, natomiast o kwestiach mniej ważnych dowiadują się otrzymując wiadomości e-mail.

Studenci pozytywnie ocenili system opieki dydaktycznej nad studentami ocenianego kierunku studiów. Studenci posiadają odpowiedni dostęp do informacji związanych z tokiem i przebiegiem studiów, poprzez stronę internetową Uczelni, dziekanat oraz elektroniczny system wirtualnej uczelni. Studenci pozytywnie ocenili funkcjonowanie systemu informatycznego, w którym poprzez indywidualne konta, studenci mają zapewniony dostęp do kompleksowego zbioru informacji związanych z procesem dydaktycznym, dotyczących opłat za studia, programów studiów, sylabusów czy wyznaczonych godzin konsultacji poszczególnych pracowników naukowo-dydaktycznych. Zdaniem studentów, strona internetowa jest skonstruowana w sposób przejrzysty, zamieszczone kategorie są klarowne, a dostęp do poszukiwanych informacji jest intuicyjny.

Studenci mają zapewnioną możliwość konsultacji z wykładowcami w czasie cotygodniowych dyżurów, wyznaczonych w określonych godzinach. Zdaniem studentów, terminy wyznaczonych godzin konsultacyjnych poszczególnych nauczycieli akademickich są dostosowane, zarówno do studentów studiów stacjonarnych, jak i niestacjonarnych. Studenci, na początku zajęć, informowani są przez pracowników naukowo-dydaktycznych o godzinach konsultacji w danym semestrze, pracownicy udostępniają również studentom adresy mailowe, dzięki czemu studenci mają możliwość stałego kontaktu z prowadzącymi zajęcia.

Zdaniem studentów, obowiązujący harmonogram zajęć oraz wyznaczone terminy sesji zaliczeniowo-egzaminacyjnych zapewniają studentom racjonalne przygotowanie się do zajęć i ustalonych kolokwii zaliczeniowych. Zdaniem studentów, obowiązujący program studiów zapewnia równomierność rozłożenia nakładu pracy studenta na poszczególne semestry oraz sekwencyjność realizowanych treści programowych. Zdaniem studentów, sposób prowadzenia ćwiczeń jest dostosowywany do potrzeb i oczekiwań grupy ćwiczeniowej. Studenci mogą zgłosić do Samorządu Studenckiego opinie dotyczące zajęć. Następnie Samorząd podejmuje ewentualne rozmowy z nauczycielami akademickimi o zmianie sposobu prowadzenia zajęć.

Na spotkaniu ze studentami poruszona została również kwestia możliwości indywidualizacji programu nauczania. Studenci zwrócili uwagę, że osoby szczególnie uzdolnione lub wyjeżdżające w ramach programów wymian międzynarodowych mogą korzystać z Indywidualnego Programu Studiów, w ramach którego studenci realizują ustaloną z opiekunem naukowym, indywidualną ścieżkę kształcenia. Ponadto dla osób studiujących na dwóch kierunkach lub podejmujących pracę zawodową albo zajmujących się aktywnością pozauczelnianą stworzono możliwość korzystania z Indywidualnej Realizacji Programu Studiów. Zdaniem studentów, zasady przyznawania i realizowania studiów według zindywidualizowanych ścieżek kształcenia określone są precyzyjnie w Regulaminie studiów obowiązującym w Uczelni.

Podczas rozmowy ze studentami omówiona została również kwestia prowadzonych lektoratów. Przypisanie do grup językowych następuje po przeprowadzeniu testu diagnostycznego umożliwiającego ocenę zaawansowania danej osoby. Studenci mają swobodę w wyborze lektoratów językowych zgodnie ze swoimi preferencjami. W opinii studentów, program kształcenia z języków obcych uwzględnia także naukę specjalistycznego języka prawniczego. Ponadto, Uczelnia zapewnia studentom możliwość zdobycia odpłatnego certyfikatu językowego. Lektoraty językowe ocenione zostały przez studentów pozytywnie.

W ramach planów studiów, studenci wizytowanego kierunku zobowiązani są do zrealizowania obowiązkowych praktyk zawodowych. Zdaniem studentów, podstawowym celem obowiązkowych praktyk zawodowych jest zdobycie przez studentów umiejętności praktycznego wykorzystania zdobytej podczas studiów wiedzy teoretycznej. Zdaniem studentów, Uczelnia zapewnia studentom odpowiednie warunki, pozwalające na realizowanie praktyk w wybranych przez siebie miejscach. Studenci studiów zaocznych są zadowoleni z możliwości zwolnienia z odbywania praktyk zawodowych studentów, którzy wykażą, że wykonywana przez nich praca zawodowa wiąże się z praktycznym wykorzystaniem przepisów prawa. Zdaniem studentów, w czasie praktyk studenci wzbogacają swoją wiedzę, nabywają doświadczenia i kompetencje rozwijające ich umiejętności związane z wykonywaniem czynności o charakterze prawnym.

Na spotkaniu ze studentami poruszona została również kwestia sposobu wyboru promotorów i realizowania przez studentów seminariów dyplomowych. Nie obowiązują dodatkowe kryteria przyjęć na dane seminarium, a zapisy na nie odbywają się elektronicznie przez system „Wirtualna Uczelnia”. Studenci nie zgłaszali problemów związanych z procedurą zapisów na seminaria. Zdaniem studentów ilość promotorów jest wystarczająca, każdy student może swobodnie wybrać dziedzinę prawa, w ramach której chciałby pisać pracę dyplomową zgodnie ze swoimi zainteresowaniami. W opinii studentów promotorzy chętnie udzielają pomocy podczas pisania pracy, pożyczając książki, artykuły naukowe oraz inne materiały, informują o odbywających się konferencjach, które dotyczą tematyki pisanej pracy.

Studenci bardzo wysoko oceniają pracę dziekanatów, sekretariatów poszczególnych jednostek administracyjnych oraz władz Uczelni. Godziny otwarcia jednostek dostosowane są do studentów studiów stacjonarnych i niestacjonarnych, umożliwiając swobodne załatwienie spraw.

Praca, godziny otwarcia i zasoby biblioteki zostały przez studentów ocenione pozytywnie. Ciekawym rozwiązaniem prezentowanym przez Uczelnię jest projekt „Biblioteka nocą”, który przewiduje otwarcie biblioteki w czasie sesji do wczesnych godzin rannych. Pomysł zgłoszony przez przedstawicieli studentów podczas obrad Senatu, uzyskał akceptację władz Uczelni.

Zdaniem studentów, księgozbiór znajdujący się w bibliotece jest odpowiedni do ich potrzeb. Studenci nie zgłaszali problemów związanych z uzyskaniem wymaganych pozycji monograficznych. Ponadto, biblioteka dysponuje katalogiem internetowym, który ułatwia studentom poszukiwanie potrzebnych informacji o dostępności książek i umożliwia zamówienie literatury za pośrednictwem Internetu. Studenci pozytywnie oceniają dostęp oraz funkcjonowanie elektronicznej bazy czasopism prawniczych i ekonomicznych oraz bezpłatny dostęp do programu LEX.

Uczelnia podpisuje z każdym nowo przyjętym studentem umowę o świadczenie usług edukacyjnych, co odpowiada obowiązkom ustawowym wynikającym z art. 160 ust. 3 ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym. Umowa nie zawiera postanowień uznawanych przez Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za klauzule niedozwolone w umowach cywilnoprawnych.

W wizytowanej jednostce system przyznawania świadczeń pomocy materialnej funkcjonuje w sposób prawidłowy. Komisje stypendialne powoływane są w sposób nie budzący zastrzeżeń. Studenci stanowią ponad połowę składu orzekającego komisji stypendialnych. Decyzje w indywidualnych sprawach studenckich konstruowane są zgodnie z przepisami postępowania administracyjnego.

Postanowienia Regulaminu przyznawania świadczeń pomocy materialnej w sposób nie budzący wątpliwości określają zasady przyznawania stypendium rektora dla najlepszych studentów, uwzględniając zarówno arytmetyczną średnią ocen uzyskaną przez studenta w poprzednim roku akademickim oraz dodatkowe osiągnięcia artystyczne, wybitne osiągnięcia naukowe lub wysokie wyniki sportowe we współzawodnictwie krajowym lub międzynarodowym.

W Uczelni zostały również przyznane stypendia naukowe dla najzdolniejszych studentów finansowane przez Praską Fundację Nauki i Kultury im. Leona Koźmińskiego.

Ocena końcowa 7 kryterium ogólnego: wyróżniająco

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Zasady rekrutacji na studia są bardzo precyzyjnie określone; nie powodują dyskryminacji jakiegokolwiek grupy kandydatów; określane są limity przyjęć na kierunek, tak aby wielkość naboru zgodna była z potencjałem dydaktycznym Kolegium Prawa. Oferta kierowana jest także do kandydatów chcących się kształcić w środowisku międzynarodowym.

2) Zdaniem studentów obowiązujący w Uczelni system weryfikacji osiągnięć zakłada sprawdzenie wiedzy zarówno teoretycznej, jak i praktycznej. Studenci są informowani o wymaganiach egzaminacyjnych oraz formie i sposobie zaliczania przedmiotów.

3) Studenci mają zapewnioną możliwość uczestnictwa w programach wymian międzynarodowych. Zdaniem studentów posiadają swobodny dostęp do informacji związanych ze sposobem rekrutacji do udziału w wyjazdach w ramach współpracy międzyuczelnianej.

4) Prowadzony przez Uczelnię system pomocy naukowej, dydaktycznej i materialnej sprzyja rozwojowi naukowemu, społecznemu i zawodowemu studentów. Studenci pozytywnie wypowiadali się na temat funkcjonującego programu studiów oraz systemu odbywania praktyk zawodowych.

8. Stosowanie na ocenianym kierunku studiów wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia zorientowanego na osiągnięcie wysokiej kultury jakości kształcenia

1) Ocena działań zmierzających do zapewnienia wysokiej jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów.

Planowanie harmonogramu zajęć odbywa się na podstawie uchwalonego przez Senat planu studiów i programu kształcenia na kierunku *prawo* (Uchwała nr 158-2011/2012 Senatu Akademii Leona Koźmińskiego z dnia 24 maja 2012 r.) oraz zgodnie z procedurą określoną w zarządzeniu Rektora w sprawie organizacji roku akademickiego. Prorektor ds. studiów prawnych w porozumieniu z Kierownikami Katedr dokonuje obsady zajęć biorąc pod uwagę kwalifikacje oraz wysokość pensum dydaktycznego nauczycieli akademickich. Prowadzenie zajęć dydaktycznych powierza się nauczycielom akademickim zgodnie z zakresem ich dorobku naukowego. Na podstawie zarządzenia Rektora w sprawie organizacji roku akademickiego oraz zestawienia obsady zajęć zatwierdzonej przez Prorektora ds. studiów prawnych, Kierownik Dziekanatu przygotowuje szczegółowe plany semestralne oraz harmonogramy zajęć, które również zatwierdza Prorektor ds. studiów prawnych. Przed rozpoczęciem roku akademickiego sekretarze katedr przekazują do dziekanatu zatwierdzone przez kierownika katedry sylabusy do przedmiotów. Sylabusy udostępnia się studentom na stronie Wirtualna Uczelnia. Student otrzymuje za pośrednictwem systemu Wirtualna Uczelnia zawiadomienie o ofercie i terminach dokonywania wyboru seminariów magisterskich oraz wykładów do wyboru. Po dokonaniu

wyboru przedmiotów przez studentów Prorektor ds. studiów prawniczych dokonuje zatwierdzenia uruchomionych seminariów i wykładów do wyboru.

Zarządzeniem Nr 39-2008/2009 Rektora Akademii Leona Koźmińskiego z dnia 28 września 2009 r. wprowadzono system zapewnienia jakości kształcenia na studiach wyższych. System ten początkowo obejmował: *politykę jakości, działania podnoszące jakość kształcenia na studiach wyższych, projektowanie procesu dydaktycznego, planowanie i realizację procesu dydaktycznego, monitoring wyników studentów oraz proces ankietowania studentów*. Następnie rozszerzono kompetencję powyższego systemu (Zarządzenie nr 68-2009/2010 z dnia 30 września 2010 r.) o: *rekrutację na studia stacjonarne pierwszego stopnia oraz jednolite studia magisterskie, rekrutację na studia niestacjonarne pierwszego stopnia i jednolite studia magisterskie, rekrutację na studia stacjonarne i niestacjonarne I i II stopnia oraz o procedury: admission procedure/undergraduate programs, msc IBM, msc IBM part-time oraz abe imm.*

W kolejnej fazie rozbudowania systemu jakości, zarządzeniem nr 51-2010/2011 z dnia 30 września 2011 r. wprowadzono następujące funkcje: *zapewnienie jakości w zakresie realizacji efektów kształcenia na poziomie programu, zapewnienie jakości w zakresie realizacji efektów kształcenia na poziomie przedmiotu, ocenianie studentów i doktorantów, realizacja i ocena praktyk, dyplomowanie na studiach pierwszego stopnia, dyplomowanie na studiach drugiego stopnia, monitorowanie karier zawodowych absolwentów oraz organizacji i przebieg sesji egzaminacyjnej*. Zarządzeniem nr 19-2011/2012 Rektora Akademii Leona Koźmińskiego z dnia 8 grudnia 2011 r. ujednociono wszystkie wyżej wymienione elementy w jeden system jakości na studiach wyższych w ALK. W związku z § 2 przytoczonego powyżej rozporządzenia, w celu realizacji zadań systemu zapewnienia jakości powołano Radę ds. Jakości, Komisję ds. Zapewnienia Jakości oraz Komisję ds. Oceny Jakości oraz Pełnomocnika ds. Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości.

W kompetencji Rady ds. Jakości leży m. in. *budowanie kultury jakości kształcenia, tworzenie strategii w zakresie jakości, opiniowanie struktury systemu zarządzania jakością, opracowanie polityki jakości oraz celów w zakresie jakości, przygotowywanie projektów wewnętrznych procedur w zakresie zapewnienia i oceny jakości kształcenia oraz przedstawianie Rektorowi propozycji w zakresie doskonalenia jakości kształcenia*.

Komisja ds. Zapewnienia Jakości ma na celu: *dokonywanie okresowych przeglądów programów studiów, efektów kształcenia oraz metod ich realizacji, opracowywanie i wdrażanie działań korygujących w porozumieniu z właściwymi Radami Programowymi, dokonywanie okresowych przeglądów procedur w zakresie zapewnienia jakości opisanych w Polityce Jakości (politykę jakości przedstawiono podczas oceny), okresowe przeglądy WSZJ zmierzające do ciągłego doskonalenia*.

Zadaniami Komisji ds. Oceny Jakości są: *przeprowadzanie systematycznej i kompleksowej oceny stopnia realizacji efektów kształcenia, przeprowadzanie*

systematycznej oceny realizacji procedur w zakresie zapewnienia jakości, opracowanie metod i narzędzi oceny jakości kształcenia, opracowanie harmonogramu działań podejmowanych w zakresie oceny jakości, przekazywanie raportów z działalności do Komisji ds. Zapewnienia Jakości oraz Rady ds. Jakości oraz upowszechnianie wyników w zakresie oceny jakości kształcenia.

Powołano także Radę ds. Rozwoju Kadry Akademickiej ALK (Zarządzenie nr 7-2011/2012 z dnia 2 listopada 2011 r.), Zespół ds. Monitorowania Karier Zawodowych Absolwentów (zarządzenie nr 44-2011/2012 z dnia 19 kwietnia 2012 r. – w kompetencjach tego zespołu jest przygotowanie i aktualizacja narzędzi badawczych, które pozwolą na monitorowanie karier zawodowych absolwentów ALK oraz koordynacja regularnych badań i opracowywania ich wyników). Przedstawiono formularz oceny nauczycieli akademickich w roku 2011/2012, który wprowadzono zarządzeniem nr 40-2011/2012 Rektora ALK z dnia 10 kwietnia 2012 r.

Przedstawiono także Zespołowi Oceniającemu zarządzenie Nr 14-2010/2011 Rektora Akademii Leona Koźmińskiego z dnia 18 stycznia 2011 r. w sprawie archiwizacji dokumentacji związanej z realizacją zajęć dydaktycznych na studiach wyższych (zmienione rozporządzeniem nr 28-2010/2011 Rektora ALK z dnia 31 stycznia 2012 r.).

- ocena efektywności systemu zapewnienia jakości kształcenia;

System weryfikacji efektów kształcenia został zaprojektowany w sposób umożliwiający sprawdzenie osiągniętych efektów na poszczególnych etapach kształcenia. W celu zapewnienia ścisłego związku pomiędzy efektami kształcenia a sposobami monitorowania i oceny tych efektów wprowadzono rozbudowany formularz sylabusu – udostępniono do wglądu formularz, jak i kilka już wypełnionych, odnoszących się do przedmiotów wykładanych na kierunku *prawo*. Zawiera on określone w trzech płaszczyznach efekty kształcenia (wiedza, umiejętności, inne kompetencje) oraz odpowiednio dopasowane sposoby ich weryfikacji.

Podstawowe formy oceny studenta stosowane w Uczelni to: studium przypadku, symulacja rozprawy, sporządzanie projektów aktów prawnych, pism procesowych oraz aktów administracyjnych, projekt badawczy, debaty, sprawdzian pisemny zawierający pytania o charakterze problemowym, esej, test. Wszystkie te sposoby pozwalają obiektywnie i w sposób silnie zindywidualizowany sprawdzić, czy konkretny student osiągnął zakładane efekty kształcenia.

Na poziomie programu weryfikowane są efekty kształcenia zdefiniowane dla danego kierunku studiów. Pomiar stopnia ich realizacji jest prowadzony na podstawie analizy prób prac studentów przygotowywanych w ramach wybranych przedmiotów lub z wykorzystaniem metod pozakursowych, takich jak analiza prac dyplomowych lub wyniki próbnych egzaminów na aplikacje prawnicze. W sytuacji, gdy wynik tej analizy pokazuje nierównomierność osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia w danej grupie studentów,

poszukuje się rozwiązań z prowadzącym dany przedmiot jak i ze studentami. W trakcie wizytacji podano konkretne przykłady takich działań. Jako, że określone efekty kształcenia mogą być osiągnięte w kilku różnych przedmiotach, plan studiów raczej nie podlega zmianie, lecz stawia się nacisk na osiągnięcie określonych efektów w kolejnych przedmiotach, występujących w planie studiów, które również pozwalają na osiągnięcie danego (poszukiwanego) efektu kształcenia. W kolejnym roku akademickim odbywa się następny pomiar weryfikujący skuteczność wprowadzonych w ramach działań korygujących rozwiązań. Jeśli uzyskane wyniki nie są zadowalające, to planowane i wdrażane są kolejne działania korygujące. Zbudowanie systemu weryfikacji efektów kształcenia w oparciu o zdywersyfikowany zbiór wskaźników pozwala na zgromadzenie wiarygodnych informacji oraz zaplanowanie na ich podstawie właściwych działań korygujących zapewniających proces ciągłego doskonalenia.

Poza macierzą pokrycia kompetencji w programie studiów, istnieje dodatkowo macierz weryfikacji, która nie jest wymogiem MNiSW, ale ALK od kilku lat to stosuje. Każdy przedmiot musi posiadać w sylabusie określony jasno system weryfikacji efektów kształcenia. Ten system weryfikacji to prace pisemne, prace projektowe, badawcze, opisywanie przypadków. W trakcie wizytacji poddano kilka przedmiotów szczegółowemu przejrzaniu pod kątem tych elementów. Wszystkie założone efekty kształcenia zostały bardzo wyraźnie rozpisane, dokładnie opisano metody pozwalające na ich osiągnięcie. W przedmiotach tych wskazano wyraźnie, jaki poziom osiągnięcia zakładanych efektów w zakresie, wiedzy, kompetencji i umiejętności pozwala na wystawienie oceny pozytywnej (minimum to 60%). Na poziomie przedmiotu wykładowca po zakończeniu kursu za pomocą specjalnie opracowanego formularza dokonuje oceny stopnia realizacji przez uczestników zakładanych efektów kształcenia. Dla danego przedmiotu została stworzona tzw. „mała pętla”, która pozwala prowadzącemu zajęcia na ocenę stopnia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia przez danego studenta. Rubryki wypełnia się dla zbadania osiągnięcia efektów kształcenia na poziomie programu, nie zaś przedmiotu. Przykładowo osoba prowadząca zajęcia na III roku która zauważyła, że student nie opanował kwestii wykładanych na II roku, może zgłosić do analizy, dlaczego te określone efekty kształcenia nie zostały przez studenta osiągnięte.

W tym zakresie, istniejący w ALK system jest wyjątkowo solidny i zasługuje w pełni na ocenę wyróżniającą. Co ważne, Uczelnia wprowadziła ten system dużo wcześniej aniżeli wymaga tego wchodząca aktualnie w życie reforma szkolnictwa wyższego. Wynika to z faktu posiadania określonych akredytacji zagranicznych, które tego typu system weryfikacji osiągania zakładanych efektów kształcenia przewidywały jako najistotniejszy element budowy kultury jakości.

Uczelnia dokłada również starań w celu zapobiegania zjawiskom patologicznym związanym z procesem kształcenia. W tym celu przeprowadzane są hospitacje zajęć, systematyczny monitoring spóźnień i odwołanych zajęć przez wykładowców, monitoring konsultacji dydaktycznych, ankiety satysfakcji studentów; utrzymywana jest także bliska

współpraca z samorządem studentów. Ważnymi elementami w łańcuchu komunikacyjnym są opiekunowie lat oraz zastępcy Dyrektora Kolegium, którzy pomagają studentom w rozwiązywaniu problemów związanych z procesem kształcenia.

W Uczelni funkcjonuje Kodeks Etyki, który obowiązuje zarówno pracowników, jak i studentów ALK. Został wprowadzony uchwałą Senatu ALK z dnia 16 grudnia 2004 r. Z Kodeksu tego wynika, że Uczelnia zwraca uwagę na rzetelne słuźenie wiedzą i doświadczeniem oraz przyjmowanie postawy etycznej czynnej i twórczej. Uczelnia zwraca uwagę na uczciwą przedsiębiorczość oraz dostarczanie pozytywnego wzorca osobom kształconym. Członkowie społeczności akademickiej ALK mają obowiązek eliminowania ze swoich działań sytuacji powodujących konflikt interesów.

W czasie wizytacji odbyto rozmowę z II zastępcą Dyrektora Kolegium Prawa. Z informacji uzyskanych wynika, że Komisja Dyscyplinarna do Spraw Studenckich na bieżąco reaguje na zgłaszane sprawy przez wykładowców. Najwięcej procentowo ze spraw dotyczyło plagiatów, następnie nieprawidłowości w zakresie zaświadczeń lekarskich.

Przedstawiono analizę przyczyn skreśleń studentów z dwóch ostatnich lat. Analiza obejmuje zarówno całość cyklu studiów, jak i poszczególne semestry oraz przedmioty. Ocena w analizie obejmuje również poszczególne sesje. Istniejący odsiew studentów w przeważającej mierze obejmuje sytuacje, gdy przyczyną jest niesprostanie wysokim wymaganiom na kierunku *prawo*.

- ocena systemu upowszechniania informacji dotyczących wyników monitorowania jakości procesu kształcenia i uzyskiwanych efektów kształcenia, oraz wprowadzanych zmian.

Upowszechnienie informacji dotyczących jakości procesu kształcenia oraz uzyskiwanych efektów kształcenia ma na celu rozwijanie kultury jakości oraz zwiększenie zaangażowania pracowników i studentów w działania podejmowane na rzecz ciągłego podnoszenia jakości kształcenia w ALK. Głównym dokumentem jakości jest Księga jakości, w której przedstawiona jest polityka jakości określona przez władze Uczelni, kierunki działań podejmowanych na rzecz doskonalenia jakości, a także zbiór procesów oraz charakterystyk systemu. Księga jakości jest dostępna w Internecie dla wszystkich pracowników Uczelni, a także do wglądu w Biurze ds. Jakości oraz Biurze Organizacyjno-Prawnym ALK.

Raporty z realizacji efektów kształcenia na poziomie programu i przedmiotów, raporty z przeglądu procesów, wyniki hospitacji, ankiet dydaktycznych oraz monitorowania losów absolwentów upubliczniane są cyklicznie, w zależności od planowanego okresu przeprowadzenia pomiaru na wewnętrznych stronach Uczelni. Wyniki są także udostępniane samorządowi studenckiemu. Komisja ds. Zapewnienia Jakości przedstawia Radzie ds. Jakości oraz Senatowi ALK okresowe sprawozdania z wyników funkcjonowania systemu zarządzania jakością kształcenia, w tym sprawozdanie z podjętych działań korygujących i doskonalących, w tym mających na celu zwiększenie stopnia realizacji efektów kształcenia zdefiniowanych

na poziomie programu. Za upowszechnienie informacji w zakresie wyników oceny poziomu realizacji efektów kształcenia po zakończeniu semestralnego cyklu oceny jest odpowiedzialny Pełnomocnik ds. Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości, który pełni funkcję przewodniczącego w Komisji ds. Oceny Jakości. Raporty zbiorcze są kierowane do Komisji ds. Zapewnienia Jakości, rad programowych, kierowników katedr oraz samorządu studenckiego. Forma i zakres upublicznienia innych informacji wewnętrznych jest regulowany w procedurach zawartych w Księdze jakości. W innych przypadkach o upowszechnieniu informacji dotyczących systemu zapewnienia jakości decyduje Rektor po zasięgnięciu opinii Pełnomocnika Rektora ds. Akredytacji Międzynarodowych oraz Pełnomocnika ds. Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości.

Promowaniem działań na rzecz jakości wśród pracowników akademickich zajmuje się Biuro ds. Jakości, które przygotowuje w tym celu materiały informacyjne oraz organizuje szkolenia.

2) Ocena udziału interesariuszy zewnętrznych i wewnętrznych w procesie zapewnienia jakości kształcenia i działań podejmowanych przez jednostkę, mających aktywizować uczestników i beneficjentów procesu kształcenia do podnoszenia jego jakości.

W pracach dotyczących ustalania koncepcji kształcenia na kierunku *prawo* na poziomie jednolitych studiów magisterskich, a także nad modyfikacją obecnie realizowanych planów studiów biorą udział interesariusze wewnętrzni, a także zewnętrzni. Pod uwagę wzięto w szczególności opinie studentów studiów prawniczych, przede wszystkim wynikające ze stanowiska samorządu studentów, ale także formułowane w ramach przeprowadzonych ankiet, badań czy rozmów. Również uwzględniono oceny samodzielnych pracowników naukowych, którzy wchodzi w skład Rady Programowej Kolegium Prawa. Również swój udział w tworzeniu koncepcji kształcenia miała Międzynarodowa Rada Konsultacyjna, która stanowi organ doradczy Rektora ALK, a w skład której wchodzi przedstawiciele zagranicznych ośrodków akademickich, wybitni profesorowie, a także doświadczeni praktycy.

W powyższych pracach istotne znaczenie miały także opinie absolwentów Uczelni, którzy mogli poprzez rynek pracy zweryfikować i ustalić, czy posiadana przez nich wiedza umiejętności i inne kompetencje, zdobyte podczas studiów prawniczych, są adekwatne do potrzeb rynku i – w konsekwencji – czy przyjęta przez Uczelnię koncepcja kształcenia prawnika jest odpowiednia. W tym kontekście, jako bardzo cenne dla budowania koncepcji kształcenia okazały się także opinie praktyków oraz pracodawców, które w dużej mierze zwracały uwagę na elementy praktyczne wykształcenia prawniczego. Akademia Leona Koźmińskiego, będąc członkiem międzynarodowych organizacji zrzeszających ośrodki akademickie prowadzących studia prawnicze (*International Association of Law Schools – IALS* oraz *European Law Faculties Association – ELFA*), uwzględnia również w procesie tworzenia koncepcji kształcenia stanowiska wyrażane podczas zjazdów tych organizacji albo ujęte w podejmowanych uchwałach.

W celu osiągnięcia wysokiej efektywności procesów zapewniających jakość kształcenia, zostały one opracowane z wykorzystaniem wytycznych znajdujących się we wskazówkach zawartych w rodzinie norm PN-EN ISO 9000, amerykańskim standardzie IBC, wzorcach uczelni międzynarodowych oraz dobrych praktykach ALK wypracowanych w ramach współpracy z interesariuszami zewnętrznymi, w szczególności Polskim Centrum Badań i Certyfikacji S.A., które dokonuje certyfikacji systemu zarządzania jakością w Centrum Kształcenia Podyplomowego ALK. Wszystkie istniejące i dokładnie opisane procesy, znajdują się w Księdze Jakości ALK.

System ma swoje odniesienie do wszystkich obszarów, nie tylko dydaktyki, co trzeba wyraźnie podkreślić. Odnosi się również do pracy administracji Uczelni.

W przypadku dokonania oceny kierunku/akredytacji jednostki przez zagraniczną instytucję akredytacyjną – należy przedstawić stanowisko w sprawie wykorzystania wyników tej oceny w podnoszeniu jakości kształcenia.

ALK posiada trzy najważniejsze akredytacje przyznawane uczelniom biznesowym – EQUIS, AMBA i AACSB. Akredytację AACSB ALK otrzymała w 2011 r., po 7 letnim procesie przygotowywania się do procesu akredytacji. ALK otrzymała tę akredytację na okres 5-letni. Jest to jedyna uczelnia w Polsce, która ją posiada. ALK posiada również akredytację w zakresie studiów podyplomowych – AMBA. Wszystkie procesy występujące w ramach tych akredytacji są w całości wykorzystywane w procesie nauczania na kierunku *prawo*. Poza tym, w wewnętrznym systemie zapewnienia jakości zdefiniowano szereg procesów, które zostały opisane w Księdze Jakości ALK. W celu osiągnięcia wysokiej efektywności zostały one opracowane z wykorzystaniem wytycznych zawartych we wskazówkach zawartych w rodzinie norm PN-EN ISO 9000, amerykańskim standardzie IBC. Wszystkie realizowane procesy wynikające z posiadanych akredytacji, jako że mają charakter ogólnouczelniany, w decydujący sposób wpływają na ciągłe monitorowanie jakości kształcenia na kierunku *prawo*.

Zakładane efekty kształcenia	Program i plan studiów	Kadra	Infrastruktura dydaktyczna/biblioteka	Działalność naukowa	Działalność międzynarodowa	Organizacja kształcenia
wiedza	+	+	+	+	+	+
umiejętności	+	+	+	+	+	+
kompetencje społeczne	+	+	+	+	+	+

+ - pozwala na pełne osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

+/- - budzi zastrzeżenia - pozwala na częściowe osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

- - nie pozwala na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

Ocena końcowa 8 kryterium ogólnego: wyróżniająco

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) ocena systemu efektywności zapewnienia jakości kształcenia jest wzorowa. Pozwala w sposób zindywidualizowany na śledzenie osiągnięć studenta w trakcie procesu uczenia się i dokonywanie wymaganych korekt w razie, gdy któryś z założonych efektów kształcenia nie został opanowany w sposób zadowalający. Stopień spełnienia kryterium **wyróżniająco**.

2) udział interesariuszy zewnętrznych w kształtowaniu kultury jakości oraz modelowaniu procesów zmierzających do ciągłej poprawy jakości kształcenia jako wzorowy. Istotnym jego elementem są akredytacje zagraniczne. Stopień spełnienia kryterium **wyróżniająco**.

9. Podsumowanie

Tabela nr 2 Ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
	Wyróżniająco	w pełni	znacząco	Częściowo	niedostatecznie
koncepcja rozwoju kierunku	X				
cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji	X				
program studiów	X				
zasoby kadrowe		X			
infrastruktura dydaktyczna	X				
prowadzenie badań naukowych		X			
system wsparcia studentów w procesie uczenia się	X				
wewnętrzny system zapewnienia jakości	X				

Ocena możliwości uzyskania zakładanych efektów kształcenia i rozwoju ocenianego kierunku w wizytowanej jednostce oraz zapewnienia wysokiej jakości kształcenia, a także

wskazanie obszarów nie budzących zastrzeżeń, w których wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia jest wysoce efektywny oraz obszarów wymagających podjęcia określonych działań.

Wizytowana jednostka w bardzo wysokim stopniu spełnia kryteria wiążące się z uzyskiwaniem zakładanych efektów kształcenia oraz rozwojem ocenianego kierunku *prawo*. Nie ma obszarów, które budziłyby zastrzeżenia. Można natomiast wskazać obszary, w których działania związane z podnoszeniem kultury jakości kształcenia wyróżniają Uczelnię spośród innych szkół wyższych. Są to: koncepcja rozwoju ocenianego kierunku, infrastruktura dydaktyczna, system wsparcia studentów w procesie uczenia się oraz wewnętrzny system zapewnienia jakości. Przeprowadzona ocena programowa pozwala stwierdzić, że wizytowana Uczelnia w pełni, a w wymienionych wyżej obszarach wyróżniająco, realizuje koncepcję kształcenia opartą na podnoszeniu efektywności w uzyskiwaniu zakładanych efektów kształcenia. W szczególności należy wskazać na korzystanie przez Uczelnię z międzynarodowych wzorów w zakresie podnoszenia kultury jakości kształcenia, czego wynikiem jest posiadanie certyfikatów wystawianych przez organizacje międzynarodowe zajmujące się oceną jakości kształcenia. Podejmowane przez Uczelnię działania wskazują, że obszary ocenione w niniejszym raporcie powizytacyjnym na ocenę „w pełni” mogą w przyszłości uzyskać ocenę „wyróżniająco”.

Na podstawie raportów cząstkowych raport sporządził:

Prof. dr hab. Stanisław Wrzosek (członek PKA)

W odpowiedzi na raport Władze Uczelni odniosły się do sformułowanych w raporcie uwag przedstawiając dodatkowe informacje, wyjaśnienia i stosowne dokumenty, które uzasadniają zmianę oceny odnoszącej się do kryterium **zasoby kadrowe**.

Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
	wyróżniająco	w pełni	znacząco	częściowo	niedostatecznie
zasoby kadrowe	X				